

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στον τρόπο με τον οποίο κατοχυρώθηκε η λαϊκή κυριαρχία σταδιακά, μετά το Σύνταγμα του 1864. (μονάδες 15)

β. στους λόγους για τους οποίους η λεγόμενη «αρχή της δεδηλωμένης» αποτελεί σταθμό στην πολιτική ιστορία της χώρας. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Θεωρητικά, ο Γεώργιος δρούσε μέσα στο συνταγματικό πλαίσιο διορίζοντας και παύοντας κυβερνήσεις μειοψηφίας, υπό την έννοια ότι το Σύνταγμα του 1865 έδινε το δικαίωμα στον βασιλιά να διορίζει και να παύει τους υπουργούς του. Εφαρμόζοντάς το, όμως, κατά γράμμα, ερχόταν σε αντίφαση με την δημοκρατική δομή του πολιτεύματος, που απαιτούσε η κυβέρνηση να προέρχεται από την πλειοψηφία της Βουλής. Υπήρχε, δηλαδή, μια αναντιστοιχία ανάμεσα στο πνεύμα και στο γράμμα του Συντάγματος, που καθιστούσε αντισυνταγματική τη βασιλική τακτική. Η αρχή της δεδηλωμένης, όπως διατυπώθηκε στον λόγο του Θρόνου το 1875, δεν ήταν καινοφανής. Και πριν το 1875 είχε ειπωθεί επανειλημμένα, τόσο στη Βουλή όσο και στον τύπο, πως η κυβέρνηση έπρεπε να απολαύει της εμπιστοσύνης όχι μόνο του βασιλιά, αλλά και της Βουλής.

Τρίχα, Λ., *Χαρίλαος Τρικούπης*, Πόλις, Αθήνα 2016, σσ. 251-252.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

«Απαιτών ως απαραίτητον προσόν των καλουμένων παρ' εμού εις την κυβέρνησιν του τόπου την δεδηλωμένην προς αυτούς εμπιστοσύνην της πλειοψηφίας των αντιπροσώπων του έθνους, απεκδέχομαι ίνα η Βουλή καθιστά εφικτήν την ύπαρξιν του προσόντος τούτου ου άνευ αποβαίνει αδύνατος η εναρμόνιος λειτουργία του πολιτεύματος.»

Γεώργιος Α΄ της Ελλάδας στον Λόγο του Θρόνου του 1875.

Πετρίδης, Π., *Σύγχρονη Ελληνική Πολιτική Ιστορία*, τ. Β' 1862-1927, Γκοβόστης, Αθήνα 2000, σ. 125.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται, να αναφερθείτε στις συνθήκες υπό τις οποίες εκδηλώθηκε η Βιομηχανική Επανάσταση στην Αγγλία εστιάζοντας:

α. στις πολιτικο-οικονομικές προϋποθέσεις. (μονάδες 15)

β. στις κοινωνικές μεταβολές και τις ταξικές αντιθέσεις. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΕΙΚΟΝΑ

McNeven, J., The transept from the Grand Entrance, Souvenir of the Great Exhibition, William Simpson (lithographer), Ackermann & Co. (publisher), V&A, 1851.

Λιθογραφία του 1851 η οποία απεικονίζει την «Μεγάλη Έκθεση των Εργασιών Βιομηχανίας όλων των Εθνών» στο Crystal Palace του Λονδίνου. Η Μεγάλη Έκθεση του 1851 ήταν μια λαμπρή βιτρίνα της τεχνολογίας. Ο Πρίγκιπας Άλμπερτ, ο σύζυγος της Βασίλισσας Βικτωρίας και βασικός συντελεστής της διοργάνωσης, οραματίστηκε μια μαζική εμπορική έκθεση που θα τοποθετούσε τη Βρετανία στην πρωτοπορία της τεχνολογίας, προβάλλοντας τις τελευταίες της εφευρέσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τέτοια είναι η παλιά πόλη του Μάντσεστερ – και ξαναδιαβάζοντας την περιγραφή μου, πρέπει ν' αναγνωρίσω ότι μακριά απ' του νά 'ναι υπερβολική, τα χρώματά της δεν είναι αρκετά σκληρά για να μας παρουσιάσουν τέτοια που είναι τη βρώμα, το παμπάλαιο και την έλλειψη κάθε άνεσης, ούτε σε ποιο σημείο η οικοδόμηση αυτής της συνοικίας με τους 20.000 έως 30.000 τουλάχιστο κατοίκους της αποτελεί πρόκληση σ' όλους τους κανόνες της υγιεινής και του αερισμού. Και μια τέτοια συνοικία υπάρχει στην καρδιά της δεύτερης πόλης της Αγγλίας, και της πρώτης βιομηχανικής όλης του κόσμου.[...] Ασφαλώς είναι η παλιά πόλη – και είναι το επιχείρημα των εδώ κατοίκων, όταν τους μιλάν για τη φρικαλέα κατάσταση αυτής της κόλασης πάνω στη γη – τί σημαίνει όμως αυτό; Ό,τι προκαλεί περισσότερο εδώ τη φρίκη μας και την αγανάκτησή μας είναι πρόσφατο και χρονολογείται απ' τη βιομηχανική εποχή.

Engels, Fr., *Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία*, μτφρ. Λ. Αποστόλου, Μπάυρον, Αθήνα 1974, σ. 98-99, 101-109.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται, να αναφερθείτε στα χαρακτηριστικά της νέας αποικιοκρατίας στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αι., εστιάζοντας:

α. στη σχέση της αποικιοκρατίας με τον ιμπεριαλισμό.

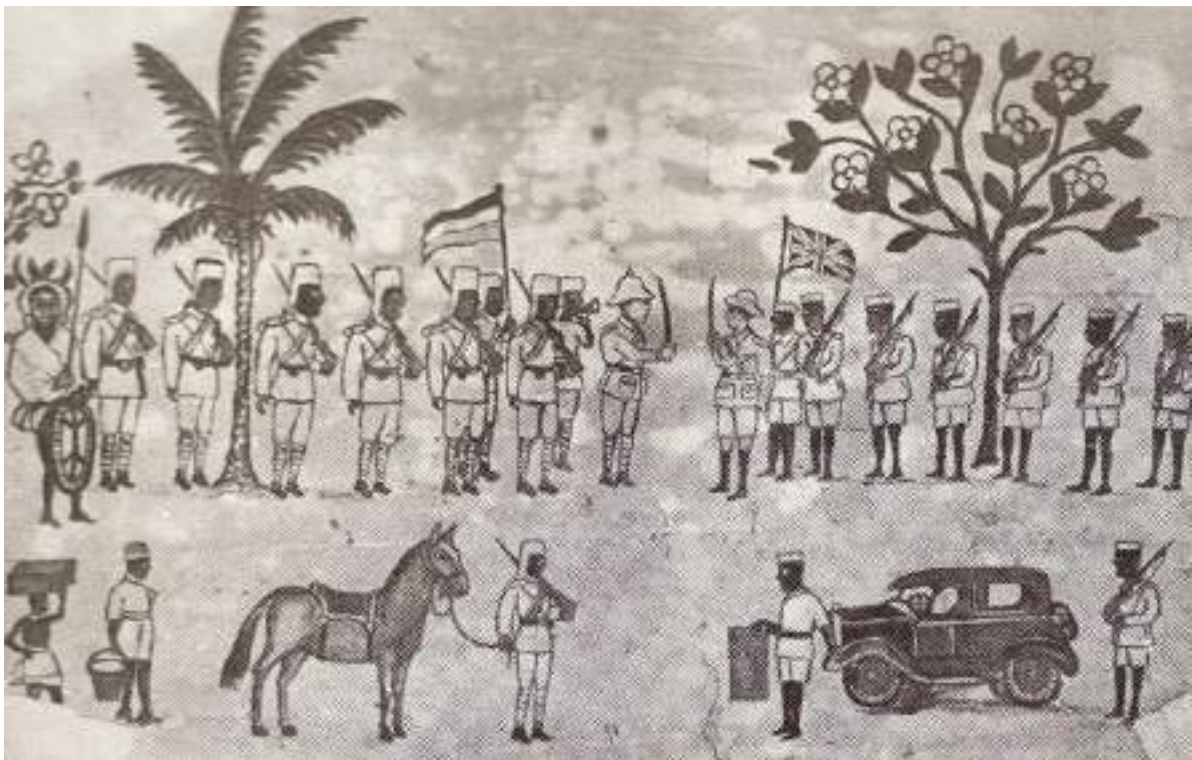
(μονάδες 13)

β. στη σχέση της αποικιοκρατίας με τον εθνικισμό.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

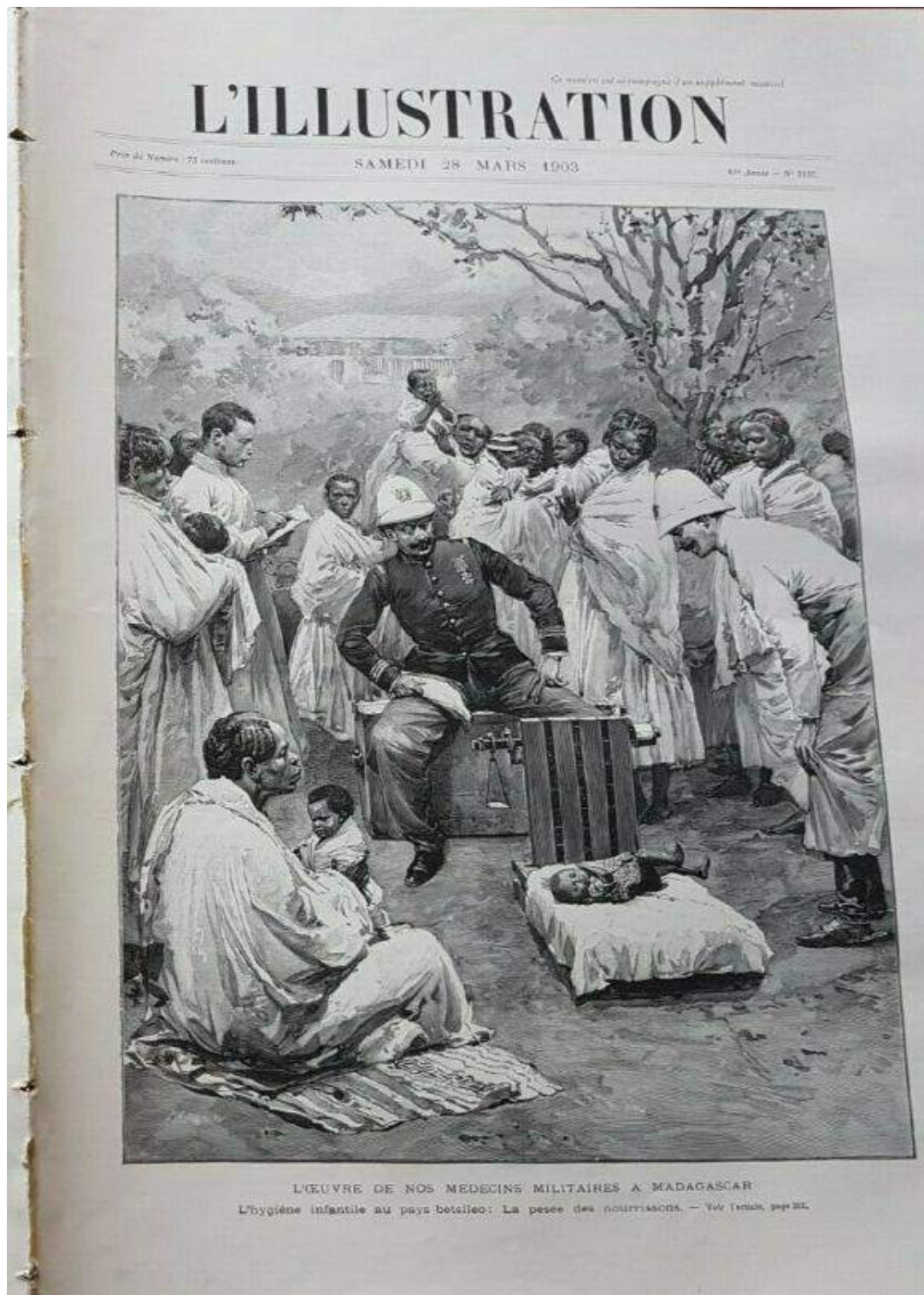
ΕΙΚΟΝΑ Α

Πηγή: Η παράδοση των δυνάμεων του Γερμανού στρατηγού Paul Emil von Lettow-Vorbeck (Πάουλ Έμιλ φον Λέτοβ-Φόρμπεκ) στους Βρετανούς στις 25 Νοεμβρίου 1918, ζωγραφισμένη από έναν από τους Αφρικανούς πολεμιστές του.

Προσπελάστηκε στις 10/03/2023 <https://greatwar-1914.tumblr.com/>

EIKONA B

Πηγή: Περιοδικό “L’ Illustration”, Σάββατο 28 Μαρτίου 1903. Λεζάντα: «Το έργο των στρατιωτικών ιατρών μας στη Μαδαγασκάρη: η παιδική υγιεινή στην επαρχία Μπετσιλεό: έλεγχος βάρους σε βρέφη».

Προσπελάστηκε στις 10/03/2023 <https://picclick.fr/Lillustration-1903-N-3135-Du-28-Mars-1903-293991152559.html#&gid=1&pid=1>

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στο ζήτημα του Ποντιακού ελληνισμού, έτσι όπως εξελίχθηκε με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, και τις ελπίδες για δημιουργία ανεξάρτητου ποντιακού κράτους.

(μονάδες 12)

β. στις αποφάσεις των Διεθνών Συνθηκών, στο Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων, σε σχέση με το ζήτημα του Πόντου.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΕΙΚΟΝΑ-ΧΑΡΤΗΣ

Χάρτης της Συνθήκης των Σεβρών

Πηγή:

[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%A3%CE%B5%CE%B2%CF%81%CF%8E%CE%BD_\(%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CF%82](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%A3%CE%B5%CE%B2%CF%81%CF%8E%CE%BD_(%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CF%82) (Προσπέλαση: 08/03/2023)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Άρθρο 88. Η Τουρκία δηλοί ότι αναγνωρίζει, ως έπραξαν ήδη αι σύμμαχαι δυνάμεις, την Αρμενίαν ως κράτος ελεύθερον και ανεξάρτητον.

Άρθρο 89. Η Τουρκία και η Αρμενία, ως και τα λοιπά Υψηλά Συμβαλλόμενα μέλη, συμφωνούσι όπως υποβάλωσιν, υπό την διαιτησίαν του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής τον καθορισμόν των μεταξύ της Τουρκίας και της Αρμενίας συνόρων, εν τοις βιλαετίοις Ερζερούμ, Τραπεζούντος, Βαν και Βιτλίδος, και όπως αποδεχθώσιν την απόφασιν αυτού και παν ό, τι θα ώριζεν εν σχέσει προς την έξοδον της Αρμενίας προς την θάλασσαν, ως και εν σχέσει προς την διάλυσιν του στρατού παντός οθωμανικού εδάφους συνεχομένου τοις ειρημένοις συνόροις.

Απόσπασμα από το κείμενο της Συνθήκης των Σεβρών (1920), άρθρα 88-89.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται να απαντήσετε στα εξής:

α. Από ποιους υποστηρίχθηκε και με ποιους ήρθε σε αντιπαράθεση ο Δημήτριος Υψηλάντης κατά την έναρξη της επανάστασης στην Ελλάδα; Τι χαρακτήρα είχε η αντιπαράθεση αυτή;

(μονάδες 10)

β. Ποια ήταν τα επιχειρήματα και οι αντίστοιχες επιδιώξεις της κάθε πλευράς;

(μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Δημήτριος Υψηλάντης αποβιβάστηκε στην Ύδρα ως πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου Της (Αόρατης) Αρχής και εκεί έγινε δεκτός με χαρά από τους τοπικούς προκρίτους. Μετά πήγε στις Σπέτσες όπου έγινε δεκτός με τις ίδιες τιμές. Από εκεί πήγε στο Άστρος όπου τον υποδέχτηκαν οι πρόκριτοι της Πελοποννήσου. Ο Υψηλάντης διάβασε το έγγραφο με το οποίο οριζόταν πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου Της (Αόρατης) Αρχής και ζήτησε τον έλεγχο του στρατοπέδου στα Βέρβενα. Οι πρόκριτοι όμως αρνήθηκαν να του παραχωρήσουν τον έλεγχο του στρατοπέδου, είπαν ότι αυτό θα έπρεπε να παραδοθεί στους εκπροσώπους του έθνους και τον άφησαν να εννοήσει ότι δεν τον αποδέχονταν ως εκπρόσωπο της Αόρατης Αρχής. Του αντιπρότειναν να αναγνωρίσει τη Γερουσία τους (σημ: την Πελοποννησιακή Γερουσία) και, αν ήθελε, μπορούσε να αποτελέσει κι αυτός μέλος της με μια όμως ψήφο, αυτή του εαυτού του. Ο Υψηλάντης δεν συμφώνησε. Τους εξήγησε ότι ο τίτλος «Πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου» σήμαινε ότι αυτός θα έπρεπε να είναι ο αρχιστράτηγος της Ελλάδας και ότι τα στρατεύματα θα έπρεπε να εξαρτώνται και να διευθύνονται αποκλειστικά από αυτόν.

Σπηλιάδης, Ν. *Απομνημονεύματα* (Α΄ 203-213), στο *Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις Πηγές*, Γ΄ Λυκείου, Αθήνα 1998, σσ. 92-93 (διασκευή).

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε τεκμηριωμένα στα εξής:

α. Ποιοι λόγοι οδήγησαν προηγμένες χώρες της Ευρώπης, όπως η Γαλλία, στην ίδρυση αποικιών σε περιοχές του οικονομικά υπανάπτυκτου κόσμου κατά τους νεότερους χρόνους;
(μονάδες 12)

β. Πώς συνδέεται η πολιτική της αποικιοκρατίας με την εθνικιστική προπαγάνδα;
(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Από οικονομική άποψη, τι χρειάζονται οι αποικίες; Αρχικά προσφέρουν ένα άσυλο και εργασία στους κατοίκους των φτωχών χωρών ή στους κατοίκους των χωρών που παρουσιάζουν υπερπληθυσμό. Αλλά υπάρχει κι ένας δεύτερος λόγος, που προσιδιάζει στους λαούς οι οποίοι διαθέτουν περίσσειμα από κεφάλαια ή από προϊόντα. Αυτός ο δεύτερος λόγος εναρμονίζεται περισσότερο με τη σημερινή πραγματικότητα. Κύριοι, υπάρχει κι ένα άλλο σημείο που πρέπει επίσης να θίξω· είναι η ανθρωπιστική και πολιτιστική πλευρά του θέματος. Πρέπει να πούμε καθαρά ότι οι ανώτεροι φυλετικά λαοί έχουν καθήκον απέναντι στους κατώτερους λαούς να τους εκπολιτίσουν.

Λόγος του Ζυλ Φερύ, υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας, στη Βουλή στις 28 Ιουλίου 1885.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας, να απαντήσετε στα εξής:

α Τι αποφασίστηκε και από ποιους ως προς τον καθορισμό της μορφής του πολιτεύματος της Ελλάδας στη Διάσκεψη του Λονδίνου στις 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830;

(μονάδες 12)

β. Τι σήμαινε για τους Έλληνες η υπογραφή του Πρωτοκόλλου αυτού; (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στις 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830, η Διάσκεψη του Λονδίνου, ύστερα από αγγλική πρόταση, διακήρυξε την πολιτική ανεξαρτησία της Ελλάδος, με το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου που υπογράφεται από τους πληρεξουσίους της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας[...]. Το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου όριζε: «Η ελληνική Κυβέρνησις θέλει εἶναι μοναρχική καὶ κληρονομική κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας· θέλει ἐμπιστευθῇ εἰς ἓναν ἡγεμόνα, ὅστις [...] θέλει φέρει τὸν τίτλον Ἡγεμὼν Κυριάρχης τῆς Ἑλλάδος.[...]» Οι Δυνάμεις έβλεπαν στο πρωτόκολλο την οριστική διευθέτηση ενός ενοχλητικού ζητήματος. Οι Έλληνες αντίθετα έβλεπαν σ' αυτό, και ιδιαίτερα στο πρώτο άρθρο του, απλώς την απαρχή του ελεύθερου πολιτικού βίου του Έθνους. Και πραγματικά, με το πρωτόκολλο του Λονδίνου της 3ης Φεβρουαρίου του 1830 τερματιζόταν η Ελληνική Επανάσταση, αλλά και άρχιζε να υπάρχει επίσημα στη διεθνή κοινωνία το Ελληνικό Κράτος. Έτσι πραγματοποιούνταν κρίσιμη καμπή της Ελληνικής Ιστορίας.

Δεσποτόπουλος, Αλ., «Η Επανάσταση κατά το 1830. Η Αναγνώριση ανεξάρτητου ελληνικού κράτους», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΒ΄, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000, σσ. 536-537.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του καθεστώτος της 4^{ης} Αυγούστου που εγκαθιδρύθηκε από τον Ιωάννη Μεταξά. (μονάδες 10)

β. στους λόγους που οδήγησαν στην επικράτηση του εν λόγω καθεστώτος.

(μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η ονομασία του καθεστώτος μόνο από την ημερομηνία επιβολής του (4^η Αυγούστου) μαρτυρεί την αδυναμία να (αυτό)χαρακτηριστεί με ουσιαστικότερο τρόπο. Δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ η φιλοδοξία να γίνει ολοκληρωτικό καθεστώς κατά το πρότυπο συγχρόνων του φασιστικών καθεστώτων. Στην ουσία παρέμεινε προσωπική δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά, περιτοχισμένου από ελάχιστους έμπιστους συνεργάτες. [...] Το άλλο εμπόδιο ήταν ο ανεξέλεγκτος ρόλος της βασιλείας στο πρόσωπο του Γεωργίου Β΄, που δεν έπαψε να αποτελεί τον ισχυρότερο πόλο εξουσίας χάρη στην υποστήριξη των ενόπλων δυνάμεων και της Μεγάλης Βρετανίας.

Μαυρογορδάτος, Γ., «Μεταξύ δυο πολέμων, πολιτική ιστορία 1922-1940», στο Β. Παναγιωτόπουλος (επιμ.). *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τ. 7, σ. 30.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Μεταξάς, που δεν έκρυβε την περιφρόνησή του προς τον «πολιτικό κόσμο», κατάφερε να εκμεταλλευτεί τόσο τη διαφαινόμενη ανικανότητα των πολιτικών να υπερβούν τις διαφορές τους, όσο και τις σοβαρές εργατικές ταραχές, για να προδιαθέσει τον βασιλιά να δεχτεί τις προτάσεις του για «ισχυρή» κυβέρνηση. [...] Η εγκαθίδρυση του «Καθεστώτος της 4^{ης} Αυγούστου 1936», όπως άρεσε στον Μεταξά να αποκαλεί τη δικτατορία του, αποτέλεσε μέρος της γενικότερης τάσης προς βασιλικές δικτατορίες στα Βαλκάνια, στα τέλη της δεκαετίας του 1930, καθώς τα ασταθή κοινοβουλευτικά καθεστώτα που είχαν εγκαθιδρυθεί

αποδείχθηκαν ανίκανα να ανταποκριθούν στις εντάσεις που προκαλούσε η οικονομική κρίση.

Clogg, R. *Συνοπτική ιστορία της Ελλάδας 1770-1990*, Κάτοπτρο, Αθήνα 2003, σ. 142.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να παρουσιάσετε την κατάσταση που επικρατούσε στα εκκλησιαστικά πράγματα της Ελλάδας όταν έφτασε ο Όθωνας στην Ελλάδα (μονάδες 12)

β. να σχολιάσετε κριτικά τις αντιδράσεις της κοινής γνώμης στα μέτρα που έλαβαν οι Βαυαροί για τη διευθέτηση του εκκλησιαστικού ζητήματος. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το χάος που επικρατούσε γενικότερα στην ελληνική ζωή χαρακτήριζε και την κατάσταση της Εκκλησίας.[...] Κληρικοί, πρόσφυγες από την οθωμανική αυτοκρατορία που κατέφυγαν στην Ελλάδα για να ξεφύγουν από τους τουρκικούς διωγμούς, δημιουργούσαν προβλήματα εσωτερικά στην ελληνική εκκλησία. Εξουθενωμένοι ψυχικά και οικονομικά, δύσκολα μπορούσαν να αντιστέκονται σε προσφορές αξιωμάτων, οι οποίες γίνονταν με [...] την υποταγή τους στην κοσμική εξουσία. [...] Όλα αυτά ήταν φυσικό να υπονομεύσουν το κύρος της Εκκλησίας, καθώς οι εκπρόσωποί της βρέθηκαν χωρισμένοι από αλληλοσυγκρουόμενα υλικά συμφέροντα[...]. Η διευθέτηση του εκκλησιαστικού ζητήματος είναι σε μεγάλο βαθμό έργο του Μάουρερ.[...] Προτεστάντης ο ίδιος, πίστευε βαθιά στην υπεροχή της κοσμικής εξουσίας, στην ανάγκη να διέπονται οι θεσμοί από αυτήν.[...] Όπως ήταν φυσικό δεν έλειψαν οι αντιδράσεις ακόμα και οι κατηγορίες ότι σκοπός της Αντιβασιλείας και των συνεργατών της ήταν να μετατρέψει τους Έλληνες ορθόδοξους σε καθολικούς ή προτεστάντες.

Πετρόπουλος, Ι.Α., & Κουμαριανού, Αικ., *Η θεμελίωση του ελληνικού κράτους (1833-1843)*, Οθωνική περίοδος, Παπαζήσης, Αθήνα 1982, σσ. 103-107.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το διάγγελμα του Όθωνα προς τον ελληνικό λαό αμέσως μετά την άφιξή του στην Ελλάδα. Βασιζόμενοι/-ες σε πληροφορίες του αποσπάσματος και στις ιστορικές σας γνώσεις:

α. να εντοπίσετε τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η Ελλάδα αμέσως μετά το τέλος της Επανάστασης (μονάδες 12)

β. να αναφερθείτε στις ενέργειες του βασιλιά Όθωνα για την επίλυση αυτών των προβλημάτων. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Έλληνες,[...] δια μακρού και φονικού πολέμου θυσιάζοντες εκουσίως τα μέγιστα και πολυτιμότερα αγαθά σας, ανεκτήσατε την πολιτική σας ύπαρξη και ανεξαρτησία. [...] Αλλά έως τώρα στερείσθε ακόμη τους καρπούς του ενδόξου αγώνος σας. Οι αγροί σας είναι ερημωμένοι, η βιομηχανία σας απονεκρωμένη, το εμπόριόν σας, το άλλοτε τόσο ακμάζον, εις πτώσιν. Εις μάτην υπό την αιγίδα της ειρήνης επερίμεναν αι τέχναι και αι επιστήμαι την ώραν καθ' ην ήθελε ταις επιτραπή να επανέλθωσι εις την αρχαίαν πατρίδαν των. [...]ό, τι καλόν ο έρως της πατρίδος απέκτησε δια σας, δια του πλέον ευγενούς ενθουσιασμού, το αφανίζει η εσωτερική διχόνοια του πλέον βδελυρού εγωισμού. Το να δώσω τέλος εις την τοιαύτην κατάστασιν, [...] το να υπερασπιστώ με την αιγίδα του νόμου και της δικαιοσύνης τα πρόσωπά σας και την ιδιοκτησίαν σας από το αυθαίρετον και την ακολασίαν και δι' ωρίμων και σταθερώς θεμελιωμένων θεσμοθεσιών να σας προμηθεύσω τα αγαθά μιας αληθούς ελευθερίας, η οποία δεν ευρίσκεται παρά υπό το σκήπτρον των νόμων, τούτο είναι, ω Έλληνες, το ένδοξον μεν αλλά δυσχερές έργον το οποίον ανεθέμην εις εαυτόν.

Πετρίδης, Ν., *Νεοελληνική πολιτική ιστορία*, τεύχος Α΄, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1981, σσ. 488-489.

**ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)**

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται:

α. να παρουσιάσετε τις μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες του Χαρίλαου Τρικούπη για την εξυγίανση της πολιτικής ζωής και της δημόσιας διοίκησης (μονάδες 13)

β. να αναφερθείτε στις πηγές χρηματοδότησης που ο Χαρίλαος Τρικούπης αξιοποίησε για την υποστήριξη της δημοσιονομικής του πολιτικής και να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα αυτής.

(μονάδες 12)

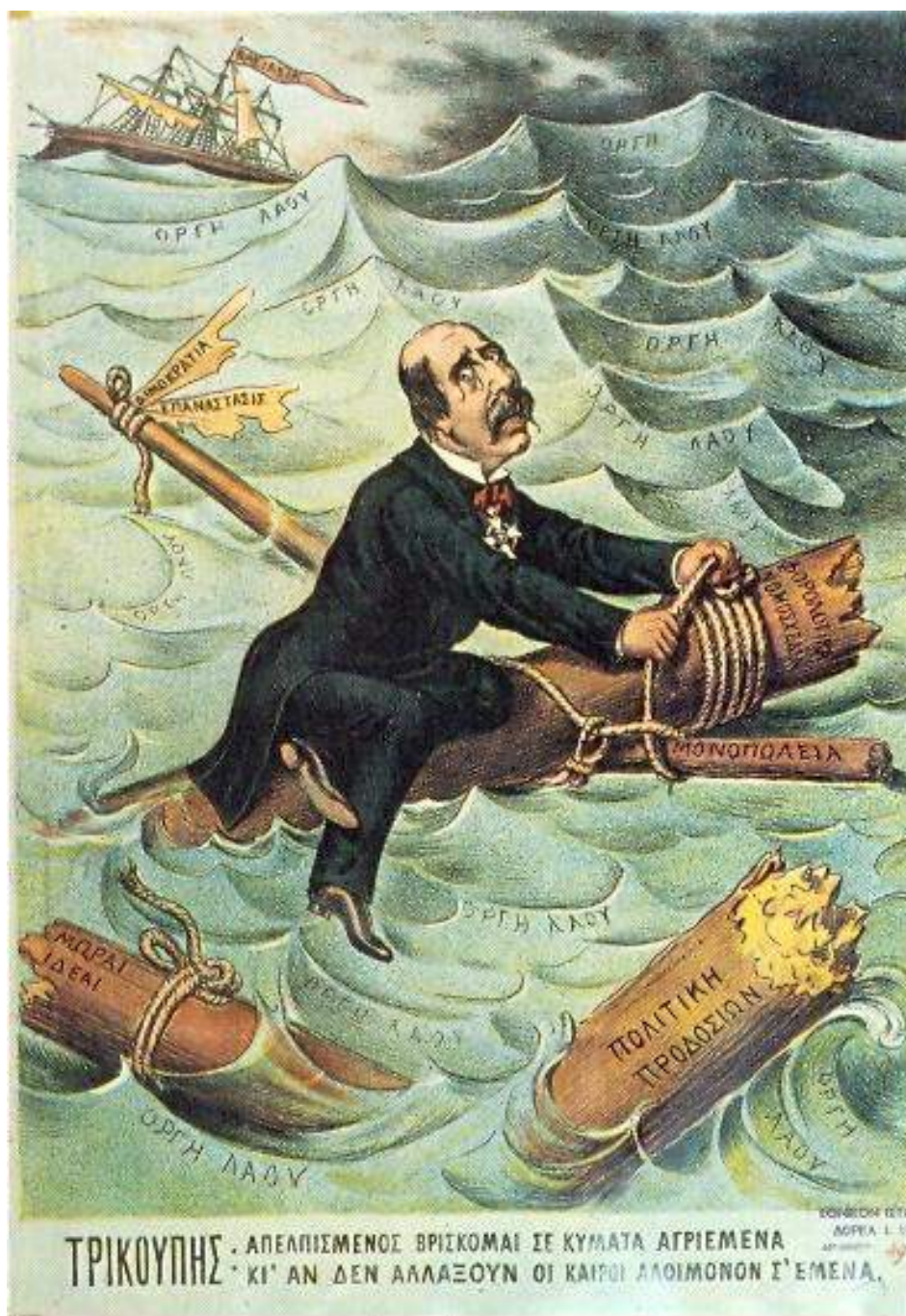
Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Έτσι ένα από τα πρώτιστα μελήματα του Χαρίλαου Τρικούπη ήταν η σχετική τουλάχιστον αποσύνδεση του δημοσίου υπαλλήλου από τους πολιτικούς του προστάτες, με σκοπό την αποδιάθρωση των μόνιμων φατριών που δομούνταν ανάμεσα στους φορείς του κρατικού μηχανισμού και στους βουλευτές, με άλλα λόγια το σπάσιμο του πλέγματος «πατρώνων – πελατών». Και για να επιτευχθεί αυτό έπρεπε να κτυπηθεί η βουλευτοκρατία στο πιο καίριο σημείο της, να σπάσει το λειτουργικό πλέγμα που ένωνε τους βουλευτές με τους εν ενεργεία ή επίδοξους πελάτες τους. Το πλέγμα αυτό έπρεπε να κτυπηθεί και από τις δύο πλευρές, να σπάσουν και οι δύο συνιστώσες του. Δηλαδή, από τη μια να μειωθεί η εξάρτηση του βουλευτή από τον ψηφοφόρο, εξάρτηση που οδηγούσε στη μόνιμη εκ των άνω δόμηση των κομματικών πλεγμάτων που επανδρώνονταν με τους υπαλλήλους, και από την άλλη να σπάσει η εξάρτηση του υπαλλήλου από τον βουλευτή, εξάρτηση που εξανάγκαζε τους υπαλλήλους να συρρέουν στα κομματικά πλέγματα για να επιβιώσουν.

Τσουκαλάς, Κ., «Πολιτική των κυβερνήσεων και προβλήματα από το 1881 ως το 1895. Η ανόρθωση του κράτους και του νόμου», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, 1977, σσ. 42-46.

ΕΙΚΟΝΑ

Γελοιογραφία από τον Νέο Αριστοφάνη (Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο)

Πηγή: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/92/Neos_Aristofanis4.jpg

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Στο παρακάτω κείμενο ο Ελευθέριος Βενιζέλος προσπαθεί να πείσει τον βασιλιά Κωνσταντίνο για την ανάγκη της εξόδου της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό των δυτικών συμμάχων. Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται να απαντήσετε τις ερωτήσεις:

α. Ποιες ήταν οι δυο απόψεις που διαμορφώθηκαν στην Ελλάδα στις αρχές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου σχετικά με τη συμμετοχή της χώρας στον πόλεμο αυτόν;

(μονάδες 13)

β. Ποιες φαίνεται να ήταν οι αγγλικές προτάσεις που ενθουσίασαν τον Βενιζέλο;

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Έλαβα ήδη την τιμήν να υποβάλω τη Υμετέρα Μεγαλειότητι¹ το περιεχόμενον ανακοινώσεως, την οποίαν μου έκαμεν ο ενταύθα πρεσβευτής, κατ' εντολήν του σερ Εδουαρδ Γκρέυ². Δια της ανακοινώσεως ταύτης η Ελλάς τίθεται πάλιν ενώπιον μιας των κρισιμωτάτων περιστάσεων της εθνικής αυτής ιστορίας. Μέχρι σήμερον η πολιτική ημών συνίστατο εις διατήρησιν της ουδετερότητος, εφ' όσον τουλάχιστον την εξ' αυτής έξοδον δεν επέβαλλεν ημίν η συμμαχική υποχρέωσις προς την Σερβίαν. Αλλ' ήδη καλούμεθα να μετάσχωμεν του πολέμου επ' ανταλλάγμασι, τα οποία πραγματοποιούμενα θα δημιουργήσωσι μίαν Ελλάδα μεγάλην και ισχυράν. [...] Ένεκα των λόγων τούτων, κρίνω απολύτως επιβεβλημένην την υπό τους ανωτέρω όρους συμμετοχή ημών εις τον Πόλεμον. Αύτη, ως και αρχικώς είπον, εγκλείει βεβαίως και σοβαρούς κινδύνους. Απέναντι δε των κινδύνων, εις τους οποίους θα εκτεθώμεν μετέχοντες του πολέμου υπάρχει η προσδοκία, προσδοκία βάσιμος, ως ελπίζω, του να σώσωμεν το μέγα μέρος του εν Τουρκία Ελληνισμού, και να δημιουργήσωμεν μίαν μεγάλην και ισχυράν Ελλάδα.

Σκουλάτος Β. - Δημακοπούλου Ν. – Κόνδης Σ., *Ιστορία νεότερη και σύγχρονη*, τεύχος Γ΄, Γ΄ Λυκείου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1992, σ. 74-75. (διασκευή)

¹ στη Μεγαλειότητά Σας

² Υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται:

α. να αναφερθείτε στους τρόπους χρηματοδότησης του φιλόδοξου αναπτυξιακού προγράμματος του Χαρίλαου Τρικούπη (μονάδες 13)

β. να επισημάνετε τα αποτελέσματα του αναπτυξιακού προγράμματος του Τρικούπη στην ελληνική οικονομία. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το πρόγραμμα που ήθελε να εφαρμόσει ο Χαρίλαος Τρικούπης προϋπέθετε τη διάθεση σημαντικών κεφαλαίων. Τα κεφάλαια αυτά θα εξασφαλιζόνταν εν μέρει με την προσέλκυση στη χώρα ξένων και ομογενών επενδυτών, εν μέρει με την αύξηση της φορολογίας και κυρίως με τον εσωτερικό δανεισμό.[...] Λαϊκή αντίδραση υπήρξε για την επιβολή όλων των φόρων. Η δημιουργία, όμως, του μονοπωλίου του πετρελαίου προσέδωσε στον Τρικούπη το παρωνύμιο «Πετρέλαιος». Το 1882, όταν παρέλαβε την εξουσία ο κρατικός προϋπολογισμός ήταν ήδη ελλειμματικός. Όταν θα ξαναγίνει πρωθυπουργός το 1886 το έλλειμμα θα είναι πολλαπλάσιο για αυτό και θα περάσει στη λαϊκή συνείδηση ως ο πρωθυπουργός που δημιούργησε τις μεγάλες δαπάνες που συνεπάγονταν μεγάλους φόρους. Βασική του επιδίωξη ήταν πάντα η ισοσκέλιση του προϋπολογισμού, κάτι όμως που αποδείχτηκε δύσκολο να επιτευχθεί για πολλούς λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους ήταν οι αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες, η συνεχώς ογκούμενη δαπάνη μισθοδοσίας των δημοσίων υπαλλήλων, οι επαχθείς όροι των δανείων και η επιφυλακτικότητα των κεφαλαιούχων.

Τρίχα, Λ., *Ο Χαρίλαος πίσω από τον Τρικούπη*, Καθημερινές Εκδόσεις Α.Ε., Αθήνα 2014, σ. 110-111

**ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)**

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στην κατάσταση της Ελλάδας των αρχών της δεκαετίας του 1830 καθώς και στους παράγοντες που δεν επέτρεπαν στη χώρα να αναπτυχθεί (μονάδες 12)

β. στις πρώτες προσπάθειες συγκρότησης του ελληνικού κράτους από τον Όθωνα και τα μέλη της αντιβασιλείας. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Όταν λοιπόν στις 25 Ιανουαρίου/6 Φεβρουαρίου 1833 φθάνει ο Όθων στην Ελλάδα, συνοδευόμενος από τα τρία μέλη της αντιβασιλείας[...] βρίσκει τη χώρα σε πλήρη αναρχία. [...]Η οικονομική κατάσταση ήταν από κάθε άποψη αξιοθρήνητη. Αλλά και γενικά η ταμειακή κατάσταση του κράτους ήταν χαώδης: έπρεπε να πληρωθούν οι καθυστερημένοι από το 1827 μισθοί των υπαλλήλων, να εξοφληθούν οι αποζημιώσεις των αγωνιστών, να καταβληθεί στην Τουρκία αποζημίωση για την παραχώρηση της επαρχίας Λαμίας στα όρια του ελληνικού κράτους και να αντιμετωπιστούν οι τακτικές δαπάνες της κρατικής μηχανής. Η αντιβασιλεία απασχολήθηκε με την εσωτερική οργάνωση του κράτους.[...] Διατήρησε τα 7 υπουργεία που προϋπήρχαν [...] και πρόσθεσε ως παράρτημα του υπουργείου εσωτερικών το δημοσιονομικόν γραφείον[...] Οργανώνει τη δικαιοσύνη και συντάσσει κώδικες[...] ιδρύει το Ανώτατον Λογιστήριον, τα κεντρικά και επαρχιακά ταμεία, το Εθνικόν Νομισματοκοπείον και [...]το Ελεγκτικόν Συνέδριον με πρόεδρο τον Γάλλο οικονομολόγο Arthémond de Regny, ο οποίος εργάστηκε με ακαταπρόκλητο ζήλο για την οργάνωση των οικονομικών του κράτους.

Βακαλόπουλος, Α., *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, τ. κβ, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2004, σσ. 218-219.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Με ποιον μονάρχη και για ποιους λόγους προικοδότησε η Ευρώπη το ελληνικό κράτος το 1832; (μονάδες 13)

β. Πώς αποδεικνύεται ότι το μοναρχικό πολίτευμα δεν ήταν αντίθετο προς τη βούληση του ελληνικού λαού; (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι λόγοι που προβλήθηκαν για την αναζήτηση μονάρχη ποίκιλλαν, ανάλογα με τα πρόσωπα που πρόβαλλαν τη μοναρχική ιδέα. Ξεχωρίζουν ωστόσο, εκτός από τις «περιστάσεις», ορισμένα επιχειρήματα που αξίζει να αναφερθούν. Τέτοια επιχειρήματα ήταν: α) η αναγνώριση και η νομιμότητα που θα εξασφάλιζε η έλευση μονάρχη, β) οι πόροι και η πολιτική υποστήριξη από την Ευρώπη, γ) το «φιλοτάραχον» και «πολιτικώς ανήλικον» του έθνους και δ) η εγγύηση της λαϊκής κυριαρχίας έναντι των «αρχόντων». Παραλλαγές των επιχειρημάτων αυτών προβλήθηκαν σε όλη τη διάρκεια του Αγώνα και όχι μόνο από συντηρητικούς κύκλους στην επαναστατημένη χώρα και στο εξωτερικό. Η συγκατάθεση της Ευρώπης, της «βασιλεύουσας» Ευρώπης, αποτελούσε βασικό νομιμοποιητικό στοιχείο της συγκροτούμενης εξουσίας στην επαναστατημένη χώρα. Και η βασιλεία, συνταγματική κατά προτίμηση, απόλυτη εν ανάγκη, αναμενόταν να εξασφαλίσει στην ελληνική εξουσία την απαιτούμενη νομιμότητα, μια και η Ευρώπη της Παλινόρθωσης κατά τεκμήριο ευνοούσε τη μοναρχία.

Βερέμης, Θ.Μ, Κολιόπουλος, Γ.Σ., Μιχαηλίδης, Ι.Δ., 1821. *Η δημιουργία ενός κράτους*, Μεταίχμιο, Αθήνα 2018, σ. 334-335.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να εντοπίσετε τους λόγους εκδήλωσης του κινήματος της «Εθνικής Άμυνας» και τη στάση του Βενιζέλου απέναντι σε αυτό (μονάδες 12)

β. να αναφερθείτε στις συγκρούσεις των βασιλικών και των βενιζελικών την ίδια περίοδο. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Βενιζέλος δεν ημπόδισε την εξέλιξιν της εν Θεσσαλονίκη καταστάσεως.[...] Ευρίσκετο αύτη μέσα στον πόλεμον. Η Σερβική Κυβέρνησις που είχε εγκαταλείψει την Κέρκυραν ενεκαθίστατο προσωρινώς εις την Θεσσαλονίκην. Νέοι κίνδυνοι εκ της μεταβολής ταύτης ανεφαίνοντο[...]. Διαδίδετο, και πιθανότατα όχι αβασίμως, ότι οι Σέρβοι κατέβαλον προσπάθειάς δια να αναγνωριστή η Θεσσαλονίκη ως η προσωρινή πρωτεύουσα του Σερβικού κράτους, εις το οποίο θα περιήρχετο ούτω η Διοίκησίς της ολόκληρος. Συγχρόνως με τας διαδόσεις ταύτας, κατέφθανον συνεχώς πρόσφυγες εις αθλίαν κατάστασιν εκ των ελληνικών περιφερειών που είχαν εγκαταλειφθή από τας ελληνικάς αρχάς και καταληφθή παρά του βουλγαρικού στρατού. Η εντύπωσις που παρήγετο εκ της προσφυγικής ταύτης συρροής εις βάρος της ελληνικής κυβερνήσεως και της παρ' αυτής ακολουθουμένης πολιτικής ήτο πλέον ή οδυνηρά.

Ζαβιτσιάνου, Κ.Γ., Αι Αναμνήσεις του εκ της ιστορικής διαφωνίας Βασιλέως Κωνσταντίνου και Ελευθερίου Βενιζέλου όπως την έζησε (1914-1920), Πρώτος Τόμος, Ελληνική Πρωτοπορία, Αθήνα 1946, σ. 161.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το κίνημα της Θεσσαλονίκης ηύξησε τα πάθη και το χάσμα μεταξύ των δυο παρατάξεων εγένετο βαθύτερον. Η μια παράταξις, η βασιλική, εθεώρει ότι όλοι αυτοί οι Κουντουριώτηδες, οι Δαγκλήδες, οι Βενιζέλοι και τόσοι άλλοι υποστηρικτές του κινήματος ήσαν πουλημένοι στους Άγγλους και τους Γάλλους.[...] Αλλά και η άλλη παράταξις, η

βενιζελική, δεν εσταύρωσε τα χέρια της. Εγνώριζε να ανταποδίδει τας ύβρεις και τας συκοφαντίας. Είχε κι αυτή οπαδούς πολλούς και τύπον ιδικόν της.

Ζαβιτσιάνου, Κ.Γ., *Αι Αναμνήσεις του εκ της ιστορικής διαφωνίας Βασιλέως Κωνσταντίνου και Ελευθερίου Βενιζέλου όπως την έζησε (1914-1920)*, Πρώτος Τόμος, Ελληνική Πρωτοπορία, Αθήνα 1946, σ. 201.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Τι ήταν η Φιλική Εταιρεία, ποια η έδρα της και για ποιους λόγους επελέγη η συγκεκριμένη πόλη; (μονάδες 13)

β. Ποιος ο σκοπός και ποιοι οι στόχοι της ίδρυσης της Φιλικής Εταιρείας; (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μπροστά στην προοπτική μιας Ευρώπης στο εξής αντίθετης σε κάθε είδους επανάσταση, ο Ξάνθος, ο Τσακάλωφ και ο Σκουφάς συμφώνησαν να προσπαθήσουν [...]να εργαστούν οι ίδιοι για την απελευθέρωσή τους: αυτή ήταν η καθοριστική απόφαση. Ότι οι τρεις αυτοί άντρες συναντήθηκαν στην Οδησό δεν ήταν καθόλου τυχαίο. Χάρη στη συνθήκη του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή του 1774, η Ρωσική Αυτοκρατορία είχε αποκτήσει έναν νέο ρόλο ως προστάτιδα των Ορθόδοξων πληθυσμών της οθωμανικής επικράτειας. Επιπλέον, η Μεγάλη Αικατερίνη, η θεληματική γιαγιά του τσάρου Αλεξάνδρου Α΄, είχε έμμονη ιδέα με τους Έλληνες.[...] Από τη στιγμή που η Ρωσία κατέκτησε την Κριμαία, όλη εκείνη η περιοχή αποσπάστηκε από την Οθωμανική διοίκηση.[...] Η Οδησός είχε εκπληκτική εμπορική επιτυχία και η ελληνική κοινότητα βρισκόταν στην καρδιά της. Ο Καποδίστριας είχε διαπρέψει στην αυτοκρατορική υπηρεσία, αλλά δεν ήταν οπωσδήποτε ο μόνος: ο κυβερνήτης της Βεσσαραβίας, για παράδειγμα, ήταν επίσης Έλληνας, όπως και ο αρχηγός της αστυνομίας της Αγίας Πετρούπολης.

Mazower, M., *Η Ελληνική Επανάσταση*, μτφρ. Κ. Κουρεμένος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2021, σ. 9.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να παρουσιάσετε:

α. το όραμα που κυριάρχησε στην Ελλάδα μετά την ανεξαρτησία της σχετικά με την εξωτερική πολιτική (μονάδες 13)

β. τη διαφορετική άποψη που εκφράστηκε σχετικά με το όραμα αυτό. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οδηγούμαστε σε μία πολυπρισματική ερμηνεία της διαμόρφωσης της τάσης των αλυτρωτιστών στην Ελλάδα. Η ιδεολογική αυτή κίνηση πρέσβευε την αναγκαιότητα άμεσης και όσο το δυνατόν ευρύτερης επέκτασης του ελληνικού βασιλείου προς Βορράν. Έτσι και το εθνικό όραμα θα επιτυγχανόταν, και η οικονομία θα αναζωογονούνταν, και οι τοπικιστικές διαμάχες θα οδηγούνταν αναγκαστικά στο περιθώριο. Δεν παύει όμως να υφίσταται και η δεύτερη βασική όψη των συνόρων, αντίρροπη προς την πρώτη, επειδή σχετίζεται [...] με την πραγματικότητα που άρχισε να διαμορφώνεται[...]. Συγκροτούνταν, έτσι, μία κίνηση που στόχευε περισσότερο στην ισχυροποίηση του κράτους μέσα από τη διαμόρφωση ισχυρής κρατικής οντότητας και ανεπτυγμένης κοινωνίας.[...] Η λογική αυτή απαιτούσε ηρεμία και σταθερότητα και, κατ' αυτόν τον τρόπο, εξουδετέρωνε τον τόνο προσωρινότητας που έδινε στα σύνορα ο όγκος του εξωελλαδικού ελληνισμού.[...] Τόσο η μία άποψη όσο και η άλλη ισχυρίζονταν ότι επιθυμούν την ισχυροποίηση του ελληνικού κράτους, πράγμα που αποτελούσε επιθυμία όλων, διέφεραν όμως ως προς τη μέθοδο που θα επέλεγαν για την επιτυχία του στόχου αυτού.

Κωσταβασίλης, Κ.Α., «Μία προσέγγιση του ιδεολογικού υπόβαθρου των Ραδοβιζινών επαναστατικών κινημάτων στην Άρτα (1854, 1866 και 1878)», στο Λ. Α. Φλιτούρης, Α. Σ. Μάρου (επιμ.), *Παρελθόντος κατοπτρισμοί: κείμενα προς τιμήν του καθηγητή Γεωργίου Π. Παπαγεωργίου*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2022, σ. 457-458

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται:

α. να προσδιορίσετε τον χαρακτήρα της ελληνικής επανάστασης του 1821

(μονάδες 13)

β. να παρουσιάσετε τα κυριότερα συστατικά στοιχεία του ελληνικού κινήματος.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το ζήτημα περιπλεκόταν ακόμα πιο πολύ από τον ειδικό και πολύπλοκο χαρακτήρα του ελληνικού κινήματος. Βέβαια, ήταν ένα κίνημα εθνικό αλλά και κίνημα ενός χριστιανικού λαού ενάντια στον μουσουλμάνο κατακτητή που δεν ήταν εύκολο να θεωρηθεί νόμιμος. Τέλος, ήταν κίνημα ενός λαού που σ' εκείνη τη ρομαντική εποχή και μόνο το άκουσμα του ονόματός του είχε τόση δύναμη υποβλητική που ξεσήκωσε ομόφωνη την παγκόσμια κοινή γνώμη, και οι κυβερνήσεις, ακόμα και οι πιο απολυταρχικές, έπρεπε να τη λογαριάζουν. Οι φιλελεύθεροι όλων των χωρών, εκείνοι που πρώτοι ξεσήκωσαν αυτό το φιλελληνικό ρεύμα, προβάλλουν κυρίως τον εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα του κινήματος. [...] Οι άνθρωποι των γραμμάτων πάλι ονειρεύονταν την ανάσταση της κλασικής Ελλάδας, ενώ οι συντηρητικοί και οι βασιλόφρονες[...] απέφευγαν αρχικά να πάρουν τη θέση ή παρέμεναν εχθρικοί. Τελικά όμως, η ελληνική υπόθεση κέρδισε ένα μεγάλο τμήμα τους, προτάσσοντας τον χριστιανικό χαρακτήρα του κινήματος, χωρίς ωστόσο και να εγκαταλείψουν την πολεμική τους ενάντια στους φιλελεύθερους. Έτσι, η ελληνική υπόθεση αποτελούσε ένα θέμα εσωτερικής διαμάχης σε κάθε χώρα ανάμεσα στις ανταγωνιζόμενες δυνάμεις της Ευρώπης.

Σβορώνος, Ν., *Ανάλεκτα νεοελληνικής ιστορίας και ιστοριογραφίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1995, σ. 232-233.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να παρουσιάσετε τη διάσταση απόψεων μεταξύ βασιλιά Κωνσταντίνου και Ελευθερίου Βενιζέλου ως προς τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

(μονάδες 13)

β. να αναφερθείτε στα γεγονότα που εκτυλίχθηκαν τον Νοέμβριο του 1916 στην Αθήνα («Νοεμβριανά») και να παρουσιάσετε τις συνέπειές τους.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η [...] πολιτική της ουδετερότητας την οποία σταθερά πρόβαλλε [ο Κωνσταντίνος] μέχρι την αποπομπή του από τις δυνάμεις της Αντάντ το καλοκαίρι του 1917, δεν αντιστοιχούσε, βεβαίως, σε κάποια διάθεση τηρήσεως ίσων αποστάσεων από τους δύο εμπολέμους συνασπισμούς. Ήταν απλώς η φιλογερμανικότερη δυνατή πολιτική που μπορούσε να ακολουθήσει μία χώρα της οποίας η γεωγραφική θέση την καθιστούσε όμηρο των διαθέσεων του πανίσχυρου βρετανικού στόλου που κυριαρχούσε τότε στην ανατολική Μεσόγειο. Σε συνεχή τηλεγραφική επικοινωνία με τον γυναικαδελφό του γερμανού αυτοκράτορα[...] είχε εξασφαλίσει την πλήρη έγκριση του Βερολίνου στο ζήτημα αυτό.

Γιανουλόπουλος, Γ.Ν., *«Η ευγενής μας τύφλωση...»*, εξωτερική πολιτική και «εθνικά θέματα» από την ήττα του 1897 έως τη Μικρασιατική Καταστροφή, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2003, σ. 227.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β¹

Ο αποκλεισμός [του Πειραιά από την Αντάντ] συνεχίζεται και μάλιστα στενώτατος. Στάρι υπήρχε ελάχιστο, όσον δηλαδή παρήγετο στον τόπο, το οποίον μάλιστα παρέμενεν εις την ύπαιθρον και δεν έφτανε στις πόλεις. Το κάρβουνο είχε λείψει τελείως. Αι στερήσεις ήσαν

¹ Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε, όμως, η ορθογραφία του.

απερίγραπτοι. Το πράγμα έφτανε μέχρι αφαντάστου σκληρότητας.[...] Ο πολύς κόσμος πίστευε ότι όλα αυτά εγίνοντο δια να εξαναγκασθή η Ελλάς να πολεμήσει με την Αντάντ. [...] αι Δυνάμεις της Συνενοήσεως υπελόγιζον ότι ο ελληνικός λαός θα εγκατέλειπε τον Βασιλέα και θα εστρέφετο προς τον Βενιζέλον.[...] Όσον [όμως] ο λαός ετυραννείτο τόσο και περισσότερον συνεσπειρούτο, αλλά και τόσο περισσότερον αφωσιώνετο προς τον Βασιλέα.

Ζαβιτσιάνου, Κ.Γ., *Αι Αναμνήσεις του εκ της ιστορικής διαφωνίας Βασιλέως Κωνσταντίνου και Ελευθερίου Βενιζέλου όπως την έζησε (1914-1920)*, τ. Α', Ελληνική Πρωτοπορία, Αθήνα 1946, σ. 237.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται:

α. να εντοπίσετε τους λόγους που υποχρέωναν τους Έλληνες του Πόντου και τους Αρμένιους να συνεργαστούν σε μια μορφή Ομοσπονδίας (μονάδες 13)

β. να αναφερθείτε στους λόγους διάλυσης της Ποντοαρμενικής Ομοσπονδίας.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η κοινή τύχη στα χρόνια της τουρκοκρατίας δημιούργησε τις προϋποθέσεις ώστε οι Έλληνες και οι Αρμένιοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας να ακολουθήσουν πορεία παράλληλη στην οικονομική και κοινωνική τους εξέλιξη. Ανάλογος επίσης ήταν και ο ρόλος που έπαιξε στην εθνική αφύπνιση των δυο λαών η δημιουργία πολυάριθμων παροικιών[...]. Για τους λόγους αυτούς, αλλά και άλλους που έχουν σχέση με το ιστορικό τους παρελθόν ή τη γεωγραφική τους θέση, οι Έλληνες και οι Αρμένιοι εξοικειώθηκαν με τις πολιτικές ιδεολογίες της Δύσης και αναζήτησαν την εκπλήρωση των εθνικών τους προσδοκιών στους ίδιους εξωτερικούς παράγοντες: τις μεγάλες Δυνάμεις.[...] Στη συνθήκη των Σεβρών προβλεπόταν η ίδρυση εκτεταμένου αρμενικού κράτους, ενώ γίνονταν προσπάθειες για μια ποντοαρμενική ομοσπονδία. Αλλά η τουρκοσοβιετική προσέγγιση, η άρνηση των ΗΠΑ να αναλάβουν ως σφαίρα επιρροής το νέο κράτος και οι συμβιβασμοί που έκαναν οι άλλοτε σύμμαχοι (Ιταλία και Γαλλία) με το κεμαλικό καθεστώς εξανέμισαν τις ελπίδες για την εφαρμογή των όρων της συνθήκης των Σεβρών. Ο αρμενοτουρκικός πόλεμος που ξέσπασε στη συνέχεια διάλυσε το αδύναμο νέο κράτος.

Κασεσιάν, Ι., *Ο αρμενικός απελευθερωτικός αγώνας*, Αθήνα 1979, σ. 35.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από την πρώτη επίσημη ομιλία του Λένιν στη συνεδρίαση του σοβιέτ της Πετρούπολης στις 26 Οκτωβρίου 1917. Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται:

α. να αναφερθείτε στην αποχώρηση της Σοβιετικής Ρωσίας από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1918) (μονάδες 13)

β. να εξηγήσετε τα βασικά στοιχεία της πολιτικής των ηγετών της Ρωσικής Επανάστασης. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Σύντροφοι, η εργατοαγροτική επανάσταση πραγματοποιήθηκε. Από σήμερα αρχίζει μια νέα εποχή στην ιστορία της Ρωσίας. Ένα από τα άμεσα καθήκοντά μας είναι να τερματίσουμε αμέσως τον πόλεμο. Η δίκαιη και άμεση ειρήνη που θα προτείνουμε στη διεθνή κοινότητα θα βρει παντού θερμή απήχηση μέσα στις διεθνείς προλεταριακές μάζες. [...] Την εποχή του τσαρισμού το καθεστώς υποδαύλιζε τα μίση και διέγειρε τον ένα λαό εναντίον του άλλου. Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής είναι γνωστά: σφαγές και υποδούλωση των λαών. Σήμερα δεν μπορεί να υπάρξει επάνοδος σε αυτή την επονείδιστη πολιτική, η οποία πρέπει να αντικατασταθεί με μια πολιτική συσπείρωσης των λαών της Ρωσίας. Ζητάμε: ισοτιμία και κυριαρχικά δικαιώματα σε όλους τους λαούς της Ρωσίας, δικαίωμα όλων των λαών της Ρωσίας για αυτοδιάθεση ως την αποχώριση και το σχηματισμό ανεξάρτητου κράτους και τέλος κατάργηση όλων των προνομίων, της τσιφλικιάδικης ιδιοκτησίας και των εθνικών ή θρησκευτικών περιορισμών.

Λένιν, Β.Ι., *Άπαντα*, τ. 26, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1976, σ. 220-221.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να αναφερθείτε στα αιτήματα του Στρατιωτικού Συνδέσμου, αναφορικά με τη διοίκηση, τη δικαιοσύνη και την εκπαίδευση, όπως διατυπώθηκαν κατά την εκδήλωση του κινήματος στο Γουδή στις 15 Αυγούστου 1909 (μονάδες 12)

β. να εντοπίσετε τις αλλαγές που επέφερε ο Βενιζέλος στην ελληνική κοινωνία με την Αναθεώρηση του Συντάγματος το 1911. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Προκήρυξη του Στρατιωτικού Συνδέσμου

15 Αυγούστου 1909

Ο Σύνδεσμος των αξιωματικών του Εθνικού Στρατού της Ξηράς και του Ναυτικού [...] προβαίνει εις την υποβολήν ιεράς παρακλήσεως προς τον Βασιλέα [...] και προς την Κυβέρνησίν του, όπως ολοψύχως επιδοθώσιν εις την άμεσον και ταχείαν ανόρθωσιν των κακώς εν γένει εχόντων [...] Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος ποθεί [...] όπως η Διοίκησις της Χώρας καταστή χρηστή και έντιμος, όπως η Δικαιοσύνη απονέμηται ταχέως μετ' αμεροληψίας και ισότητος προς άπαντας εν γένει τους πολίτας αδιακρίτως τάξεως, όπως η Εκπαίδευσις του Λαού καταστή λυσιτελής δια τον πρακτικόν βίον και τας στρατιωτικές ανάγκας της Χώρας, όπως η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών εξασφαλισθώσιν, και τέλος όπως τα οικονομικά ανορθωθώσι.

Κορδάτος, Γ. *Μεγάλη ιστορία της Ελλάδας*, τ. Ε, Αθήνα 1959, σ. 114-117.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Οι δεύτερες εκλογές του 1910 έδωσαν στον Βενιζέλο συντριπτική πλειοψηφία[...]. Στόχος της Β΄ Αναθεωρητικής Βουλής ήταν η δημιουργία κράτους δικαίου μέσα στα πλαίσια ενός φιλελεύθερου αστικού εκσυγχρονισμού. Ψηφίστηκε νέο Σύνταγμα (1911), με το οποίο ενισχύθηκαν και προστατεύτηκαν καλύτερα τα ατομικά δικαιώματα, η ελευθερία του τύπου και η ιδιοκτησία. Για πρώτη φορά θεσπίστηκε η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων.

Καθιερώθηκε η δωρεάν υποχρεωτική στοιχειώδης εκπαίδευση και ιδρύθηκαν τεχνικά σχολεία σε αγροτικές περιοχές. [...] Παράλληλα έγινε προσπάθεια να αναδιοργανωθεί και να ενισχυθεί ο στρατός.

Ράλλης, Β., *Οι δυο αναθεωρητικές βουλές (1910-1911). Το πολιτικό υπόβαθρο και οι διαδικασίες της συνταγματικής μεταρρυθμίσεως*, Αθήνα 1995, σ. 125

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αιτιολογήσετε:

α. τη διατύπωση της άποψης ότι «το Σύνταγμα του 1844 απετέλεσε ένα από τα πιο φιλελεύθερα Συντάγματα της εποχής» (μονάδες 13)

β. τον χαρακτηρισμό του Χαρίλαου Τρικούπη ως «πρώτου μεγάλου κοινοβουλευτικού άνδρα της χώρας». (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Στη βαθμιαία ενίσχυση του ρόλου του κοινοβουλίου και στο συνακόλουθο περιορισμό των υπερτροφικών εξουσιών του μονάρχη συνετέλεσε και η καθιέρωση με νόμο της σχεδόν καθολικής και άμεσης ψηφοφορίας[...]. Η καθολική ψηφοφορία προώθησε σταδιακά την πολιτική χειραφέτηση των λαϊκών στρωμάτων και, όπως όλοι οι κοινοβουλευτικοί θεσμοί, συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας δημοκρατικής ιδεολογίας.

Αναστασιάδης, Γ., *Κοινοβούλιο και Μοναρχία στην Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 20-21.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το Σύνταγμα του 1844 ήταν υπερβολικά συντηρητικό. Ωστόσο τα δημοκρατικά στοιχεία δεν έλειπαν. Οι πολίτες ήταν ίσοι μπροστά στο νόμο, υπήρχε εγγύηση της ατομικής ελευθερίας, της ελευθερίας του τύπου, του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι και δεν αναγνωριζόταν στην Ελλάδα η δουλεία.

Σβορώνος, Ν.Γ., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, Αθήνα 1976, σ. 83.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Με το άρθρο του «Τίς πταίει», που δημοσιεύτηκε ανυπόγραφο στις 29 Ιουνίου 1874 στην εφημερίδα «Καιροί», ο Τρικούπης με επικριτικό ύφος αντιτίθεται στην πολιτική του βασιλιά Γεωργίου Α΄, τον οποίο κατηγορούσε για την αυθαίρετη αντικατάσταση κυβερνήσεων. Η διακήρυξη της αρχής της δεδηλωμένης αποτελεί σταθμό για την μετέπειτα συνταγματική και πολιτική ζωή της χώρας, διότι περιορίσε τη βασιλική εξουσία και συνέβαλε στην ενίσχυση της δημοκρατικότητας του πολιτεύματος, με την καθιέρωση ουσιαστικότερης αντιπροσώπευσης μέσω της πλειοψηφίας της Βουλής.

Αλιβιζάτος, Ν., *Εισαγωγή στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία*, τ. Α, Αθήνα 1981, σ. 186.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στην οργάνωση και στους στόχους της Φιλικής Εταιρείας (μονάδες 13)

β. στη στάση του Ιωάννη Καποδίστρια απέναντι στη δράση και τους στόχους της Φιλικής Εταιρείας.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο όρκος των Φιλικών (απόσπασμα)

Ορκίζομαι ενώπιον του αληθινού Θεού οικειοθελώς, ότι θέλω είμαι επί ζωής μου πιστός εις την Εταιρείαν κατά πάντα. Να μη φανερώσω το παραμικρόν από τα σημεία και λόγους της, μήτε να σταθώ κατ' ουδένα λόγον η αφορμή τού να καταλάβωσιν άλλοι ποτέ ότι γνωρίζω τι περί τούτων, μήτε εις συγγενείς μου, μήτε εις πνευματικών, μήτε εις φίλον μου. [...] Τέλος πάντων ορκίζομαι εις σε, ω Ιερά Πατρίς [...] και εις την μέλλουσαν ελευθερίαν των ομογενών μου, ότι αφιερώνομαι όλος εις σε. Εις το εξής συ θέλεις είσαι η αιτία και ο σκοπός των διαλογισμών μου. Το όνομά σου ο οδηγός των πράξεών μου, και η ευτυχία σου η ανταμοιβή των κόπων μου.

Φιλήμων, Ι., *Δοκίμιον ιστορικόν περί της Φιλικής Εταιρείας (1834)*, Γκράφια, Αθήνα 1971, σ. 171.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Καποδίστριας δεν τασσόταν έναντι της προοπτικής απελευθέρωσης των Ελλήνων. Το έργο του, μάλιστα, αποδεικνύει την πραγματική του επιθυμία για χειραφέτηση από τους Οθωμανούς. Ωστόσο, ο ίδιος είχε μία διαφορετική άποψη για την τακτική, που όφειλαν οι Έλληνες να ακολουθήσουν για να επιτύχουν τον σκοπό τους, διαφωνώντας με τη σύσταση μυστικών εταιρειών, οι οποίες πολύ εύκολα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «καρμποναρικού» τύπου κινήματα. Γνωρίζοντας τις αντιλήψεις των Ευρωπαίων ομολόγων του για τις επαναστάσεις στην Ευρώπη και για την «αρχή της νομιμότητας», ο Καποδίστριας πίστευε πως έπραττε σωστά αρνούμενος να δεχτεί τη θέση του αρχηγού, εκτιμώντας ότι

από τη θέση του στην τσαρική Ρωσία είχε τη δυνατότητα να προσφέρει πολλά περισσότερα στους Έλληνες.

Συροπλάκης, Α., «Ιωάννης Καποδίστριας: ο θρύλος της διπλωματίας», *Ο Καποδίστριας και η Ελληνική επανάσταση 1820- 1822*, Ημερίδα Πολιτιστικού Κέντρου «ΡΙΖΕΣ», 2018.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να αναφερθείτε στις μεταρρυθμίσεις του Τρικούπη μετά το 1880 (μονάδες 13)

β. να εντοπίσετε τις αιτίες της αποτυχίας του προγράμματός του και της πτώχευσης του 1893. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Από το τέλος της ανοίξεως του 1882 ο Τρικούπης[...] απερίσπαστος πια από οποιονδήποτε κίνδυνο ανατροπής του,[...] προχώρησε ακάθεκτος για να θέσει σε εφαρμογή τα μεταρρυθμιστικά του σχέδια. Το μεταρρυθμιστικό νομοθετικό του έργο, είναι εντυπωσιακό. Ήδη από τους πρώτους μήνες της πρωθυπουργίας του συγκέντρωσε γύρω του ένα εκλεκτό επιτελείο, που εργάσθηκε με ταχύτατους ρυθμούς για τη συστηματοποίηση και τη νομοθετική έκφραση των θεσμικών μεταβολών που κρίνονταν αναγκαίες.

Τσουκαλάς, Κ., «Η ανορθωτική προσπάθεια του Χ. Τρικούπη 1882-1895», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΔ΄, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 16.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ως προς τη δημοσιονομική του πολιτική, ο Τρικούπης ευνόησε την ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής και τον επαναπατρισμό των πλούσιων ομογενών του εξωτερικού και των κεφαλαίων τους, γιατί πίστευε ότι με τον τρόπο αυτόν θα αναζωογονούσε την οικονομία της χώρας, ενώ από το άλλο μέρος θα έδινε τις δυνατότητες για την πραγματοποίηση του εθνικού προγράμματος. Γι' αυτό και θεωρήθηκε ο άνθρωπος του μεγάλου κεφαλαίου ο πολιτικός αυτός, που[...] και είχε γνωρίσει καλά τη δύναμη του χρήματος μέσα στην πυρετώδη κίνηση για ευκαιριακές επιχειρήσεις και υπερκέρδη στην κεφαλαιαγορά του Λονδίνου. Η εισβολή όμως αυτή των κεφαλαίων φοβίζει και προκαλεί τις αντιδράσεις των εντόπιων αστών και μικροαστών. Ο πυρετός των επενδύσεων και της κερδοσκοπίας ανεβαίνει ιδίως με την αγορά εκτάσεων των τουρκικών τσιφλικιών στη Θεσσαλία.

Βακαλόπουλος, Απ., *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1991, σσ. 307-310.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται:

α. να αναφερθείτε στη συγκρότηση τοπικών γερουσιών στην επαναστατημένη Πελοπόννησο αμέσως μετά την έκρηξη της Επανάστασης

(μονάδες 12)

β. να εξηγήσετε τις βασικές επιδιώξεις των προκρίτων σε αυτή τη φάση της Επανάστασης.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι προεστοί λοιπόν, έχοντας μαζί τους και τους αρχιερείς, κινήθηκαν για τη δημιουργία εξουσίας με τοπικό χαρακτήρα στην Πελοπόννησο.[...] Ο σκοπός τους ήταν να κατοχυρώσουν, δηλαδή να συνεχίσουν, αδιαφιλονίκητα την εξουσία τους, να εισπράττουν τα δημόσια έσοδα όπως και πριν και να διευθύνουν τον Αγώνα. Συγκεντρώθηκαν λοιπόν με πρωτοβουλία κυρίως των δυο μεγάλων οικογενειών, δηλαδή του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και των Δεληγιανναίων, με αμοιβαίες συνεννοήσεις, πρόκριτοι και αρχιερείς το τρίτο δεκαήμερο του Μαΐου 1821 στη μονή των Καλτετζών (στα σύνορα Αρκαδίας και Λακωνίας) για να σκεφτούν για τα κοινά ζητήματα της πατρίδας. [...] Η συνέλευση των Καλτετζών, 40 άτομα, συνέταξε την *Πράξη των Καλτετζών* (26 Μαΐου 1821) και σύστησε την *Πελοποννησιακή Γερουσία*.

Hering, G., *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, τ. Α, μτφρ. Θ. Παρασκευόπουλος, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2006, σ. 74

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να εντοπίσετε τους λόγους που οδήγησαν στην Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843

(μονάδες 12)

β. να αναφερθείτε στις βασικές διατάξεις και τον πολιτικό χαρακτήρα του Συντάγματος του 1844.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η παραίτηση της κυβέρνησης Μαυροκορδάτου (10 Αυγούστου 1841) δυνάμωσε τη γενική δυσαρέσκεια κατά του θρόνου. Τα τρία ελληνικά πολιτικά κόμματα[...] ενώθηκαν σε αντιπολιτευτικό μέτωπο κατά του Όθωνα και[...] άρχισαν να συνωμοτούν.[...] Οι κοινοί στόχοι των αρχηγών της συνωμοσίας απέβλεπαν στην αποπομπή των Βαυαρών και στην παραχώρηση Συντάγματος. [...] Τη νύχτα της 2ας προς 3ης Σεπτεμβρίου, ο στρατός των συνωμοτών περικύκλωσε τα ανάκτορα ενώ συγχρόνως πλήθος λαού άρχισε να συγκεντρώνεται στον ίδιο χώρο. [...] Μετά από ασθενή αντίσταση, ο Όθων υποχώρησε και υποσχέθηκε εκλογές για την ανάδειξη εθνικής συνέλευσης η οποία, μαζί με τον βασιλιά, θα επεξεργαζόταν και θα ψήφισε νέο σύνταγμα.

Dakin, D., *Η ενοποίηση της Ελλάδας (1770-1923)*, Αθήνα 1984, σ. 123-124.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Σύμφωνα με το νέο Σύνταγμα (του 1844), η νομοθετική εξουσία θα ασκείτο συλλογικά από τον βασιλιά, από μια Βουλή εκλεγμένη από τον λαό και από μια Γερουσία που τα μέλη της διορίζονταν ισόβια από τον βασιλιά. [...] Η εκτελεστική εξουσία ανήκε στον βασιλιά και στους υπουργούς που διορίζονταν και παύονταν από τον ίδιο[...]. Επίσης,[...] η δικαιοσύνη απέρρεε από το βασιλιά. Παρά το συντηρητικό του χαρακτήρα, υπήρχαν στο Σύνταγμα και αρκετά φιλελεύθερα στοιχεία όπως: εγγύηση της ατομικής ελευθερίας, της ελευθερίας του τύπου, της ισότητας όλων απέναντι στο νόμο και της μη αναγνώρισης της δουλείας στην Ελλάδα.

Σβώλος, Αλ., *Τα ελληνικά συντάγματα 1822-1975/1986*, Αθήνα 1998, σ. 169.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να προσδιορίσετε τον χαρακτήρα της ελληνικής επανάστασης του 1821

(μονάδες 13)

β. να αναφερθείτε στη στάση που διαμόρφωσαν οι Νεοέλληνες γύρω από το ζήτημα της Μεγάλης Ιδέας και του αλυτρωτισμού κατά τον 19ο - αρχές 20ού αιώνα.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Με αυτό το πρίσμα, η οικοδόμηση του έθνους υπήρξε μια δυναμική διαδικασία όχι «εθνικής αφύπνισης» αλλά σφυρηλάτησης συλλογικής ταυτότητας στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός αισθήματος κοινότητας που ήταν απαραίτητο για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στα νέα εθνικά κράτη του 19ου αιώνα. Αυτό, φυσικά, δεν αποτελεί κάποια βαλκανική ιδιομορφία. Συνέβη σε ολόκληρη την Ευρώπη την ίδια περίοδο, ακόμη και μέσα στα παλαιότερα ανεξάρτητα εθνικά κράτη όπως ή Γαλλία. Αυτό ακριβώς ήταν το πρότυπο οικοδόμησης του έθνους το οποίο ο Fichte προέτρεψε τους Γερμανούς συμπατριώτες του να ακολουθήσουν όταν τόνιζε τους δεσμούς γλώσσας και εθνικής παιδείας ως τα συστατικά μέρη για τη συγκρότηση της εθνικής κοινότητας.

Κιτρομηλίδης Π., «Το εθνικό ζήτημα στα Βαλκάνια», στο Βερέμης, Θ. (επιμ.), *Εθνική ταυτότητα και εθνικισμός στη νεότερη Ελλάδα*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2003, σ. 73.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το σημαντικότερο ιδεολογικό στοιχείο της πολιτικής ζωής, η Μεγάλη Ιδέα, δεν ήταν βεβαίως και στοιχείο ιδεολογικής διάκρισης: όλα τα κόμματα συμφωνούσαν γύρω από τα βασικά προβλήματα του ελληνικού αλυτρωτισμού. Η μόνη περιοχή διαφωνιών ήταν η τακτική που θα έπρεπε ν' ακολουθήσει η εκάστοτε κυβέρνηση. Η παθολογική διόγκωση του αλυτρωτισμού

αποδεικνύει την αποδέσμευση των κομμάτων από τις πραγματικότητες της οικονομικής αθλιότητας και της κοινωνικής αδικίας – ενώ από την άλλη πλευρά επέτρεπε και συντηρούσε αυτή την αποδέσμευση, αποσπώντας την προσοχή των κατωτέρων τάξεων από τα προβλήματά τους.

Δερτιλής, Γ., *Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση (1880-1909)*, Εξάντας, Αθήνα 1977, σ. 130

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να περιγράψετε τι συνέβη στην Αθήνα στις 3 Σεπτεμβρίου 1843

(μονάδες 12)

β. να παρουσιάσετε τα κύρια αιτήματα των επαναστατών και να τα αιτιολογήσετε.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τη νύχτα¹ ξυπνήσαμε όλοι από φοβερούς αλαλαγμούς χιλιάδων ανθρώπων. Στην αρχή νομίσαμε ότι έρχονταν από το γερμανικό σύλλογο «Φιλαδέλφεια», γιατί οι θαμώνες του διασκεδάζαν πάντα κάνοντας πολλή φασαρία. Όταν όμως κοιτάξαμε καλύτερα είδαμε στο φως του φεγγαριού, ότι όλη η πλατεία του παλατιού ήταν γεμάτη στρατιώτες και πολίτες που κραύγαζαν «Ζήτω το Σύνταγμα».[...] Είχαμε βέβαια ακούσει κάτι ψίθυρους για στρατιωτική επανάσταση, αλλά είπαμε ότι θα΄ταν απλές διαδόσεις. Φαίνεται όμως ότι τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά, γιατί τα κανόνια είχαν μεταφερθεί ως το παλάτι, με γυρισμένη την μπούκα τους προς την είσοδό του και τα φτιίλια έτοιμα για άναμμα. [...]Ο λαός ήταν έξαλλος και απαιτούσε να φύγουν όλοι οι Γερμανοί από τις δημόσιες θέσεις και να δοθεί Σύνταγμα. [...]Ο βασιλιάς ήταν πολύ αναποφάσιστος και δίσταζε μέχρι το μεσημέρι στις 12, οπότε αποφάσισε επιτέλους να υπογράψει, αναγκαστικά βέβαια. Έτσι η Ελλάδα απόκτησε Σύνταγμα. Ο κόσμος ζητωκραύγαζε τώρα το ίδιο όσο και πριν. Το βράδυ που καθόμαστε έξω στην αυλή, τα βόλια σφύριζαν στ΄ αυτιά μας και καταλάβαμε ότι ο κόσμος ήταν οπλισμένος, τη φορά όμως τούτη πυροβολούσε από χαρά και ενθουσιασμό.

Λυτ, Χ., *Μια Δανέζα στην Αυλή του Όθωνα, Μαρτυρία της εποχής. Σημειωματάριο, Ημερολόγιο, Γράμματα*, (μτφρ. Α. Παπανικολάου-Κρίστενσεν), Ερμής, Αθήνα 1981, σ. 99-100.

¹ της 2ας προς την 3^η Σεπτεμβρίου 1843

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να παρουσιάσετε τον ρόλο των κλεφτών και αρματολών κατά την Τουρκοκρατία κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα των Ελλήνων

(μονάδες 12)

β. να εξηγήσετε γιατί διατηρήθηκε το φαινόμενο της ληστείας και στο νέο ελληνικό κράτος.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας στα ορεινά, δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη μιας στρατιωτικής τάξης Χριστιανών, των κλεφτών και των αρματολών, οι οποίοι αποτελούσαν αναπόσπαστο και οργανικό μέρος του συστήματος ασφαλείας του ξένου κυριάρχου. Το σύστημα αυτό ασφαλείας αποσκοπούσε στον έλεγχο της παρανομίας με την περιοδική αμνήστευση και τη μερική νομιμοποίηση των φορέων της παρανομίας. Κατά τη διάρκεια του Αγώνα δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την προοδευτική υπονόμευση και αποσύνθεση της στρατιωτικής (αυτής) τάξης. Στο μέλλον, εκπρόσωποι της τάξης αυτής αποτέλεσαν ένα στοιχείο που ήταν επιρρεπές στην παρανομία και τις κάθε είδους ταραχές και που αυξανόταν με τον καιρό, αντί να μειώνεται. Η αδυναμία του νέου κράτους αφενός να επιβάλει την τάξη με την εξόντωση των παρανόμων και αφετέρου να πραγματοποιήσει με τον τακτικό στρατό την επαγγελλόμενη απελευθέρωση των αλύτρωτων Ελλήνων και την εθνική ενοποίηση δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την περιστασιακή νομιμοποίηση των παρανόμων και ιδίως των ληστών.

Κολιόπουλος, Ι., «Το ληστρικό φαινόμενο στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα», στο Δ.Τ. Τσαούση (επιμ.), *Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα*, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1984, σ. 160-162. (διασκευή)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να εξηγήσετε γιατί έγινε το κίνημα της «Εθνικής Άμυνας» στη Θεσσαλονίκη το 1916

(μονάδες 12)

β. να περιγράψετε τι συνέβη στα Νοεμβριανά του 1916.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στις 28 Αυγούστου 1916 οι βουλγαρικές και γερμανικές δυνάμεις κατέλαβαν ολόκληρη την ανατολική Μακεδονία. Την επομένη, 29 Αυγούστου, βενιζελικοί αξιωματικοί κήρυξαν στη Θεσσαλονίκη το κίνημα της «Εθνικής Άμυνας». Τρεις εβδομάδες αργότερα ο Βενιζέλος σχημάτισε «προσωρινή κυβέρνηση», οργάνωσε το εκεί στράτευμα και κήρυξε τον πόλεμο στις Κεντρικές Δυνάμεις και τη Βουλγαρία. Ο εμφύλιος είχε χωρίσει την Ελλάδα σε δύο κράτη. Στις 22 Οκτωβρίου 1916 η Αντάντ απηύθυνε νέο τηλεσίγραφο στον βασιλιά και την κυβέρνηση των Αθηνών, ζητώντας τους να παραδώσουν το μεγαλύτερο μέρος του στόλου που διατηρούσαν ακόμη υπό τον έλεγχό τους, καθώς και τον μισό βαρύ οπλισμό του στρατού. Όταν ο Κωνσταντίνος απέρριψε το τηλεσίγραφο, ο αγγλογαλλικός στόλος αποβίβασε αγήματα στον Πειραιά. Κατά τη σύντομη αλλά αιματηρή μάχη που ακολούθησε στις 30 Νοεμβρίου ελληνικές δυνάμεις τα απώθησαν. Εξοργισμένοι οι βασιλικοί της Αθήνας και του Πειραιά, με επικεφαλής τους συλλόγους των «Επιστράτων», επιδόθηκαν σε οργανωμένες διώξεις κατά των βενιζελικών με εξαιρετική βιαιότητα και εκατοντάδες θύματα στην πλευρά των βενιζελικών.

Δερτιλής, Γ.Β., *Ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1750-2015*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2021, σ. 713-714. (διασκευή)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Ποια ήταν η θέση του Βενιζέλου και ποια του βασιλιά Κωνσταντίνου Α΄ σχετικά με την είσοδο της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο;

(μονάδες 12)

β. Πώς αιτιολογείτε τη στάση του καθενός από τους δύο;

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στη μία πλευρά, ήταν η Τριπλή Συνεννόηση (η «Αντάντ»), που περιλάμβανε τις αυτοκρατορίες της Μεγάλης Βρετανίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας· στην άλλη, οι Κεντρικές Δυνάμεις, δηλαδή το Γερμανικό Ράιχ, η Αυστροουγγρική Αυτοκρατορία και, από τον Οκτώβριο, η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Τι θα έκανε η ελληνική κυβέρνηση; Αν η Ελλάδα έμπαινε στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ, δύο εκατομμύρια Έλληνες περίπου, οι οποίοι ζούσαν στην οθωμανική επικράτεια ως Οθωμανοί υπήκοοι, θα μετατρέπονταν στην πράξη σε ομήρους. Από την άλλη, αν νικούσε η Αντάντ και αν η Ελλάδα είχε συμβάλει στην ήττα του κύριου εχθρού της, αυτοί οι Οθωμανοί Έλληνες θα απελευθερώνονταν και οι περιοχές τους θα ενσωματώνονταν σε μια μεγάλη Ελλάδα. Ο πρωθυπουργός Βενιζέλος ήταν υπέρ της εισόδου στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ, ενώ ο πρώην διάδοχος, ο οποίος πλέον ήταν ο βασιλιάς Κωνσταντίνος Α΄, παντρεμένος με την αδελφή του Κάιζερ Γουλιέλμου της Γερμανίας, ήταν υπέρ της ουδετερότητας.

Beaton, R., *Οι Έλληνες. Μια Παγκόσμια Ιστορία*, μτφρ. Μ. Αστερίου, Πατάκης, Αθήνα 2022, σ. 453.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται:

α. να εξηγήσετε τους λόγους που οδήγησαν τους Έλληνες στη διεκδίκηση Συντάγματος κατά την επανάσταση του 1843.

(μονάδες 13)

β. να περιγράψετε τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών ομάδων που συσπειρώθηκαν γύρω από αυτή τη διεκδίκηση.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Όθων, όπως και η Αντιβασιλεία, ταυτίζοντας τη δυναστεία με το κράτος, εξέφρασαν[...] μια σιδηρά πρακτική απολυταρχικής διακυβέρνησης – ιδεολογία και πρακτική που απέκλειε κάθε συζήτηση περί Συντάγματος [...]. Έτσι, 10 χρόνια μετά την έλευση των Βαυαρών, με την εξέγερση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843, θα μεταβληθεί επαναστατικά η διάρθρωση της κεντρικής εξουσίας. Δεν επρόκειτο, ουσιαστικώς, για σύγκρουση με το Στέμμα, αλλά με το εστεμμένο κράτος [...]. Η γαλλική πρεσβεία περιγράφοντας εκ των υστέρων την εξέγερση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843, διέκρινε με οξυδέρκεια τα βασικά της χαρακτηριστικά: «Όταν ξέσπασε η επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου, η συνταγματική ιδέα δεν ήταν παρά πρόσχημα για τους περισσότερους από όσους συμμετείχαν. Οι πολιτικοί αρχηγοί παραγκωνισμένοι από την ημέρα της έλευσης του Βασιλιά, ήθελαν να κυβερνήσουν· οι στρατιωτικοί δεν είχαν άλλο σκοπό από το να διώξουν τους Βαυαρούς αξιωματικούς που ήταν ακόμη επικεφαλής του στρατεύματος. Όλοι είχαν, ωστόσο, την ανάγκη μιας σημαίας: διάλεξαν τη σημαία του Συντάγματος».

Δερτιλής, Γ. Β., *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920*, τ. Α΄, Εστία, Αθήνα 2009, σσ. 225-226.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να εκθέσετε:

α. το σχέδιο του Βενιζέλου για την περιοχή του Πόντου.

(μονάδες 12)

β. τους λόγους που υπαγόρευαν την υιοθέτηση της συγκεκριμένης θέσης.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Βενιζέλος προέκρινε την ένταξη του ελληνισμού του Πόντου σε μια ευρύτερη φίλια ενότητα. Η πρώτη ιδέα ήταν η συγκρότηση μιας Ποντοαρμενικής Ομοσπονδίας: σε αυτό το σενάριο, οι Έλληνες Πόντιοι θα συνδιοικούσαν το κράτος ως ισότιμοι εταίροι. Το σενάριο αυτό αποδείχθηκε υπερβολικά αισιόδοξο, καθώς οι Αρμένιοι δεν ήταν διατεθειμένοι να μοιραστούν την εξουσία του εθνικού τους κράτους με μια κοινότητα σημαντική μεν, που όμως συγκροτούσε τοπική μειονότητα. Έτσι, τελικά, ο Βενιζέλος προσανατολίστηκε στην ένταξη των Ελλήνων Ποντίων στο αρμενικό κράτος [...]. Δεν επρόκειτο σε καμία περίπτωση για «αγνόηση» του ποντιακού ελληνισμού. Ήταν μια ρεαλιστική επιλογή με δεδομένη τη γεωγραφική και τη δημογραφική του θέση στο δεδομένο πλαίσιο. Επαναλαμβάνεται ότι ο Βενιζέλος θεωρούσε κρίσιμο να μπορέσει η Ελλάδα να εφαρμόσει τη Συνθήκη των Σεβρών. Εάν τα κατάφερνε, η αναβίβαση της διεθνούς της θέσεως θα της επέτρεπε να μεριμνήσει και για τα συμφέροντα των Ελλήνων που δεν θα εντάσσονταν τελικά στα στενότερα σύνορα αυτού που θα αναδυόταν ως το ελληνικό κράτος, αλλά θα εντάσσονταν σε φίλια κράτη όπως το αρμενικό.

Συρίγος, Α. – Χατζηβασιλείου, Ε., *Μικρασιατική Καταστροφή, 50 ερωτήματα και απαντήσεις*, Πατάκης, Αθήνα 2022, σ. 113.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε στις συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ως προς:

α. τις σχέσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών και την επαναδιάταξη του χάρτη της Ευρώπης

(μονάδες 13)

β. τη διαμόρφωση της κατάστασης στη Μέση Ανατολή.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στην Ευρώπη, η βασική αρχή επαναδιάταξης του χάρτη ήταν η δημιουργία εθνικών-γλωσσικών εθνικών κρατών, σύμφωνα με την πεποίθηση ότι τα έθνη είχαν το δικαίωμα της «αυτοδιάθεσης». [...] Η απόπειρα αυτή ήταν καταστροφική, όπως ακόμα μπορούμε να διαπιστώσουμε στην Ευρώπη της δεκαετίας του '90. Οι εθνικιστικές συγκρούσεις στη δεκαετία του '90, οι οποίες διαμέλισαν την ήπειρο, επανεμφάνιστηκαν και πάλι ως απότοκοι της συνθήκης των Βερσαλλιών. Ο επανασχεδιασμός του χάρτη της Μέσης Ανατολής έγινε σύμφωνα με τις παραδοσιακές ιμπεριαλιστικές αντιλήψεις -μοίρασμα μεταξύ Βρετανίας και Γαλλίας- εκτός από την Παλαιστίνη, όπου η βρετανική κυβέρνηση [...] υποσχέθηκε στους Εβραίους τη δημιουργία «εθνικής εστίας». Επρόκειτο και αυτό να είναι ένα ακόμα λείψανο του πρώτου παγκοσμίου πολέμου.

Hobsbawm, E., *Η εποχή των άκρων: ο σύντομος εικοστός αιώνας 1914-1991*, (μτφρ. Β. Καπετανγιάννης), Θεμέλιο, Αθήνα 1995, σ. 50.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στην αναθεώρηση του Συντάγματος το 1911 από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, όσον αφορά τον δημόσιο βίο και τους δημοσίους υπαλλήλους (μονάδες 15)

β. στη διάταξη που διευκόλυνε την απαλλοτρίωση των μεγάλων ιδιοκτησιών. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Β΄ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗΝ ΒΟΥΛΗΝ
ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΟΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ

Η εν Αθήναις Β΄ των Ελλήνων Εθνική Συνέλευσις

ψηφίζει

Περί του δημοσίου δικαίου των Ελλήνων

Άρθρον 17: Ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού ειμή διά δημοσίαν ωφέλειαν προσηκόντως αποδεδειγμένην, ότε και όπως ο νόμος διατάσσει, πάντοτε δε προηγούμενης αποζημιώσεως.

Περί της Βουλής

Άρθρον 71: Έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι, στρατιωτικοί εν ενεργεία, δήμαρχοι, συμβολαιογράφοι, φύλακες υποθηκών και μεταγραφών και δικαστικοί κλητήρες δεν δύνανται να εκλεχθώσι βουλευταί, εάν μη παραιτηθώσι προ της ημέρας της ανακήρυξεως των υποψηφίων.

Γενικάί διατάξεις

Άρθρον 102: Τα προσόντα των διοικητικών εν γένει υπαλλήλων ορίζονται δια νόμου. [...]Οι υπάλληλοι ούτοι από του οριστικού αυτών διορισμού είναι μόνιμοι εφ΄ όσον υφίστανται αι σχετικάί υπηρεσίαι.

Σβώλος, Αλ., *Τα ελληνικά συντάγματα 1822-1952, Η συνταγματική ιστορία της Ελλάδος*, Στοχαστής, Αθήνα 1972 σ. 145-165.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στους λόγους για τους οποίους αναπτύχθηκαν εθνικά κινήματα στα Βαλκάνια κατά τον 19^ο αιώνα. (μονάδες 15)

β. στην περίπτωση της Βουλγαρίας και στον τρόπο με τον οποίο τα εθνικά κινήματα διαμορφώνονται με πρόταγμα τη θρησκεία ή το δόγμα. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μετά τον Κριμαϊκό πόλεμο, οι Έλληνες δεν είναι πια οι μόνοι που διεκδικούν την κληρονομιά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας στα Βαλκάνια. Και άλλοι λαοί προχωρούν το ίδιο προς την καθολική χειραφέτηση. Η Σερβία και το Μαυροβούνιο εξασφαλίζουν ευρύτερη αυτονομία, οι παραδουνάβιες Ηγεμονίες διαμορφώνονται σε ενοποιημένο κράτος και τίθεται το πρόβλημα της ανεξαρτησίας των Βουλγάρων. Η ελληνική «Μεγάλη Ιδέα» θα προσκρούσει στην αντίστοιχη ιδεολογία των άλλων, νέων βαλκανικών εθνών. [...] Οι εθνικές βαλκανικές αντιθέσεις γίνονται πιο σαφείς με το βουλγαρικό σχίσμα. Η διαμάχη αρχίζει στα 1830, όταν οι Βούλγαροι ζητούν αρχιερείς της εθνικότητάς τους και τη χρήση της βουλγαρικής γλώσσας στη λατρεία και την εκπαίδευση, κι εντείνεται το 1858, όταν, με την ευκαιρία της επεξεργασίας των καταστατικών των ορθόδοξων κοινοτήτων, απαιτούν Βουλγαρική ημιανεξάρτητη Εκκλησία. Η διαμάχη καταλήγει σε ολοκληρωτικό σχίσμα.

Σβορώνος, Ν., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής ιστορίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1986, σ. 97.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στους λόγους για τους οποίους ο Βενιζέλος προχώρησε στη συγκρότηση επαναστατικής κυβέρνησης (μονάδες 15)

β. στις συνέπειες της επανάστασης του 1916. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α¹

Το ποτήριον των πικριών, των εξευτελισμών και των ταπεινώσεων υπερεπληρώθη². Μια πολιτική της οποίας δεν θέλομε να εξετάσωμεν τα ελατήρια³, απειργάσθη⁴ ενός και ημίσεως έτους τοιαύτας εθνικής συμφοράς, ώστε ο συγκρίνων την Ελλάδα της σήμερα προς την προ ενός και ημίσεως έτους Ελλάδα να αμφιβάλλη αν πρόκειται περί ενός και του αυτού κράτους. Το Στέμμα εισακούσαν εισηγήσεις κακών συμβούλων επεδίωξε την εφαρμογήν προσωπικής πολιτικής διά της οποίας η Ελλάς απομακρυνθείσα των κατά παράδοσιν φίλων της, επεζήτησε να προσεγγίση τους κληρονομικούς εχθρούς της.

Προκήρυξη της Επαναστατικής Κυβέρνησης (Κυβέρνησης Εθνικής Αμύνης) στο υπ' αριθμόν 1 φύλλο της Εφημερίδας της Προσωρινής Κυβερνήσεως, που εκδόθηκε στα Χανιά, στις 15 Σεπτεμβρίου 1916.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Στο πρώτο φύλλο της με ημερομηνία 15 Σεπτεμβρίου 1916, η Εφημερίς της Προσωρινής Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος δημοσίευσε προκήρυξη προς τον ελληνικό λαό που υπέγραφαν ο Βενιζέλος και ο Κουντουριώτης.[...] Ορίστηκε έτσι ο Εθνικός Διχασμός ως αντιπαράθεση ανάμεσα στο «Κράτος» του Κωνσταντίνου και στο «Έθνος» ως ευρύτερο σύνολο. Κατά βάθος, επρόκειτο για σύγκρουση ανάμεσα στην πλειοψηφία της Παλαιάς Ελλάδας (σε συμμαχία με τους αλλοεθνείς πληθυσμούς των Νέων Χωρών) και την

¹ Το κείμενο έχει αποδοθεί στο μονοτονικό, αλλά έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του.

² ξεχείλισε

³ βαθύτερα κίνητρα

⁴ απεργάζομαι= προετοιμάζω, σχεδιάζω (συνήθως στα κρυφά κάτι κακό)

πλειοψηφία του Ελληνισμού: των αλύτρωτων, των Ελλήνων των Νέων Χωρών, καθώς και εκείνων των παροικιών. Γεωγραφικά, ο Διχασμός αποτυπώθηκε με την κρατική διάσπαση σε «κράτος των Αθηνών» και «κράτος της Θεσσαλονίκης».

Μαυρογορδάτος, Γ., 1915 - *Εθνικός Διχασμός*, Πατάκης, Αθήνα 2015, σσ. 92-93.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στους λόγους για τους οποίους πραγματοποιήθηκε η Βαλκανική Συμμαχία και ο Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος (μονάδες 15)

β. στους λόγους για τους οποίους σημειώθηκε ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ακεραιότητα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας δεν έχει πια ενδιαφέρον ούτε για την Αγγλία, ούτε για την Γαλλία και ακόμα λιγότερο για τη Ρωσία. Η εθνική ελληνική πολιτική δεν βρίσκεται πλέον σε διαφωνία με την ανατολική πολιτική της Μεγάλης Βρετανίας. Έτσι κλείνονται συμμαχίες ανάμεσα στην Ελλάδα και στη Σερβία, ανάμεσα στη Σερβία και στη Βουλγαρία, που δέχεται την πρόταση του Βενιζέλου για καθορισμό, μετά τη νίκη, των συνόρων των δύο κρατών στη Μακεδονία και στη Θράκη. Η Βαλκανική Συμμαχία πραγματοποιείται.[...] Μετά απ' αυτή τη λαμπρή νίκη, το πρόβλημα της διανομής της Μακεδονίας και της Θράκης οδηγεί σε νέο πόλεμο ανάμεσα στους συμμάχους. Η Βουλγαρία, κατά συμβουλή των Κεντρικών Δυνάμεων, χτυπά πρώτα τους Σέρβους και μετά τους Έλληνες που ανταπαντούν με επιτυχία.

Σβορώνος, Ν., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής ιστορίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1986, σ. 117.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στις παραχωρήσεις από τις Συνθήκες Ειρήνης του 1919-1920 που αφορούσαν την Ελλάδα
(μονάδες 13)

β. στους λόγους για τους οποίους τα κέρδη της Ελλάδας από τη συμμετοχή της στον Α΄ παγκόσμιο Πόλεμο δεν ήταν ούτε επαρκή, ούτε τα αναμενόμενα.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο ρόλος της Ελλάδας στο συνέδριο ειρήνης δεν ήταν εύκολος. Αν τα ζητήματα της Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης βρήκαν σχετικά εύκολη λύση – με τη Συνθήκη του Νεϊγύ (27 Νοεμβρίου 1919) η Βουλγαρία εγκατέλειπε την ακτή του Αιγαίου ως τον Έβρο (Μαρίτσα), περιοχή που παραχωρήθηκε στην Ελλάδα – οι διεκδικήσεις της Ελλάδας, που θεωρούσαν ως «σύμμαχο της τελευταίας ώρας», στη Βόρειο Ήπειρο, στα ελληνικά νησιά και στη Μ. Ασία προσέκρουσαν στον ιταλικό ιμπεριαλισμό απ' το ένα μέρος και στο γαλλοβρετανικό ανταγωνισμό από το άλλο. [...] Στη συνθήκη αυτή (Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920)), όμως, δεν υπήρχε τίποτε για τη Βόρειο Ήπειρο και η Τουρκία παραιτούνταν για χάρη της Ιταλίας απ' τα δικαιώματά της στα Δωδεκάνησα.

Σβορώνος, Ν., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1986, σ. 122.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο και τη γελοιογραφία που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

α. την προσφορά του Χαρίλαου Τρικούπη στον τομέα των συγκοινωνιών και της βιομηχανίας
(μονάδες 13)

β. τις συνέπειες που είχε το αναπτυξιακό του πρόγραμμα στον κρατικό προϋπολογισμό.
(μονάδες 12)

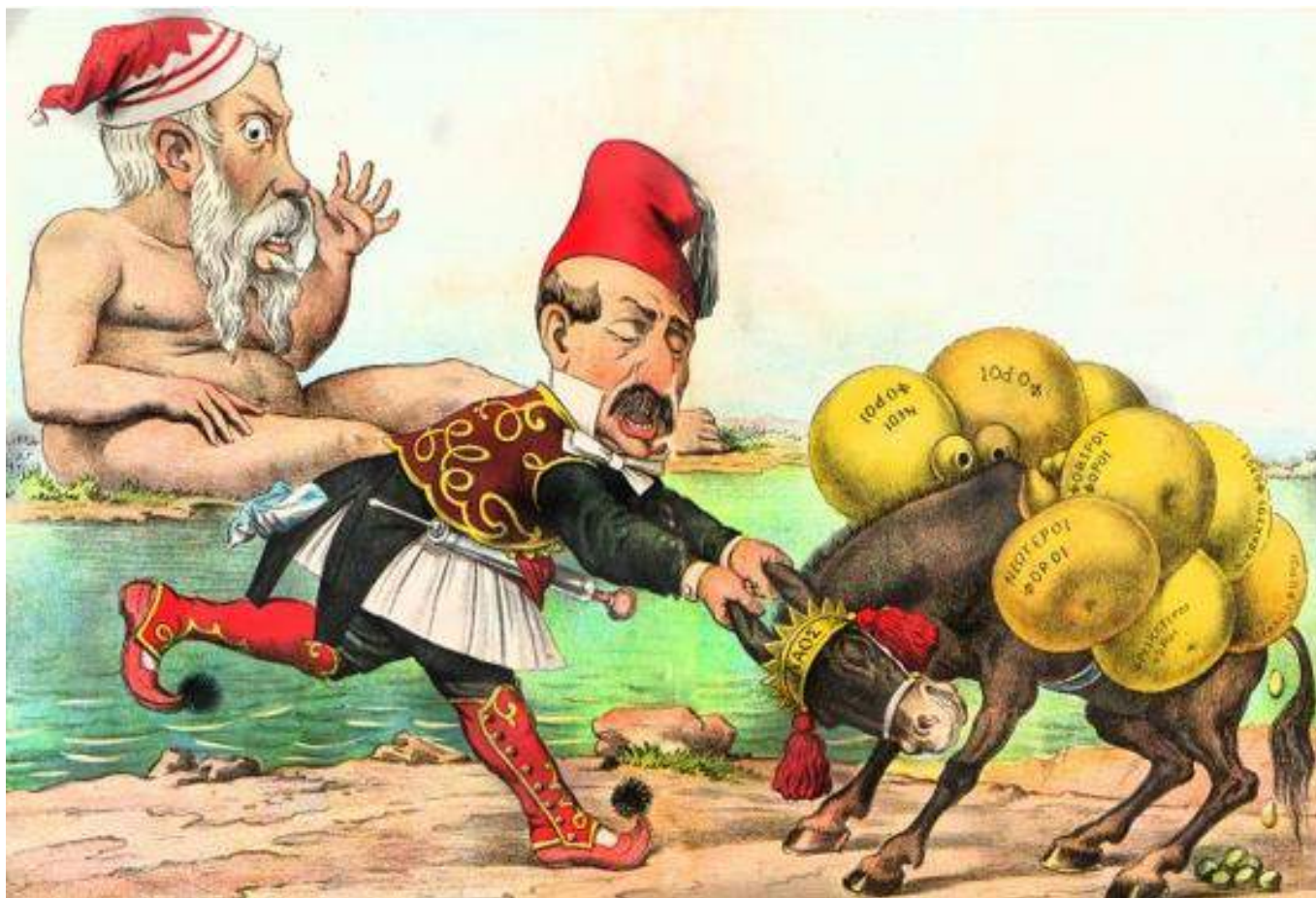
Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η προσφορά του Χ. Τρικούπη στον τομέα των συγκοινωνιών του ελληνικού κράτους υπήρξε ανεκτίμητη. Ο Έλληνας πολιτικός έδωσε προτεραιότητα στην κατασκευή αμαξιτών οδών και στη συγκρότηση ολοκληρωμένου οδικού και συγκοινωνιακού δικτύου. Ελληνικές εταιρείες ανέλαβαν να εκπονήσουν την κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου, λιμενικών έργων, καθώς και την εφαρμογή εκσυγχρονισμένου δικτύου ταχυδρομείων και τηλεγραφείων. Στο ενεργητικό του Χ. Τρικούπη εντάσσονται δύο μακρόπνοα σχέδια: η έναρξη των έργων για την αποξήρανση της Κωπαΐδας και τη διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου. [...] Η δημοσιονομική πολιτική του Χ. Τρικούπη υπήρξε πολύπλευρη και πολυδάπανη. Χάρη στα μέτρα που πήρε συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη της γεωργίας, της βιομηχανίας και της εμπορικής ναυτιλίας αλλά επιβάρυνε δυσανάλογα τόσο τον κρατικό προϋπολογισμό όσο και τον ελληνικό λαό προσφεύγοντας μοιραία στον εξωτερικό δανεισμό, ο οποίος υπήρξε όμως υπέρμετρος και αλόγιστος.

Βακαλόπουλος, Κ. Α., *Ιστορία της Ελλάδας. Επίτομη-Συνθετική. Από τη γένεση του Νέου Ελληνισμού (1204) στη Σύγχρονη Ελλάδα (2000)*, Εκδοτικός οίκος Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 290-291.

ΕΙΚΟΝΑ

Γελοιογραφία με λεζάντα «Τα αποτελέσματα των φόρων του Τρικούπη» που δημοσιεύθηκε στον Νέο Αριστοφάνη στις 28 Νοεμβρίου 1887.

Πηγή: Μπρατζιώτη, Λ., *Ο Χαρίλαος Τρικούπης και η εποχή του: 4 Νοεμβρίου-7 Δεκεμβρίου 1996*, Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο, Αθήνα 1996, σ. 138.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να περιγράψετε τις κοινωνικές ομάδες που προβάλλουν κοινές διεκδικήσεις κατά την πρώτη δεκαετία της βασιλείας του Όθωνα (1834-1844)

(μονάδες 12)

β. να παρουσιάσετε τους κυριότερους λόγους που οδήγησαν στην Επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μέσα σ' αυτή τη δεκαετία (1833-1843) [...] αποσαφηνίζονται στρώματα κοινωνικά που λειτουργούν τώρα περισσότερο αυτόνομα, προβάλλοντας κοινές διεκδικήσεις και κοινά συμφέροντα.[...] Ο κλήρος, λόγιοι, δάσκαλοι και καθηγητές διαδραματίζουνε ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και των αιτημάτων της, θετικά ή αρνητικά. [...] Η αυλή, οι ξένες αποστολές, ξένοι στρατιωτικοί και οι Έλληνες που έρχονται από το εξωτερικό, συμβάλλουν στην εισαγωγή δυτικών τρόπων ζωής, ιδίως στην πρωτεύουσα. Από την άλλη πλευρά παραμένει ο αγροτικός πληθυσμός με επιβλητική την αριθμητική υπεροχή του και μεγάλη την ανισότητα στην κατανομή και την απολαβή των κοινωνικών και οικονομικών αγαθών.[...] Η οικονομική δυσπραγία και η κοινωνική αναταραχή, η λαϊκή δυσφορία και η πολιτική δυσaráσκεια συνετέλεσαν στην ενεργοποίηση πολλών δυνάμεων μέσα στον ελληνικό χώρο που τη συγκεκριμένη στιγμή, όταν φάνηκε ότι η πολιτική του ηγεσία ενεργούσε σωστά, την ακολούθησε και την υποστήριξε. Μ' αυτή την έννοια η 3^η Σεπτεμβρίου μπορεί να θεωρηθεί η φυσική απόληξη της δεκαετίας.

Πετρόπουλος, Ι.Α., & Κουμαριανού, Αικ., *Η θεμελίωση του ελληνικού κράτους (1833-1843), Οθωνική περίοδος*, Παπαζήσης, Αθήνα 1982, σ. 256-257.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από τη Διακήρυξη της Ελληνικής Ανεξαρτησίας που εξέδωσε η Α΄ Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου την 15^η Ιανουαρίου 1822. Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται να απαντήσετε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

α. Ποια υπήρξαν τα κυριότερα συστατικά στοιχεία του ελληνικού εθνικού κινήματος του 1821;
(μονάδες 13)

β. Ποιον ιδεολογικό χαρακτήρα προσέδιδαν οι Έλληνες στον Αγώνα τους;
(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ¹

Απόγονοι του σοφού και φιλανθρώπου Έθνους των Ελλήνων, σύγχρονοι των νυν πεφωτισμένων και ευνομούμενων λαών της Ευρώπης και θεαταί των καλών, τα οποία ούτοι υπό την αδιάρρηκτον των νόμων αιγίδα απολαμβάνουσιν, ήτο αδύνατον πλέον να υποφέρωμεν μέχρις αναλγησίας [...] την σκληράν του Οθωμανικού Κράτους μάστιγα, ήτις ήδη τέσσαρας περιπου αιώνας επάταξε τας κεφαλάς ημών και αντί του λόγου την θέλησιν ως νόμον γνωρίσουςα, διώκει και διέταττε τα πάντα δεσποτικώς[...]. Μετά μακράν δουλείαν ηναγκάσθημεν[...] να λάβωμεν τα όπλα εις χείρας και να εκδικήσωμεν εαυτούς και την πατρίδα ημών από μίαν τοιαύτην φρικτήν και ως προς την αρχήν αυτής άδικον τυραννίαν[...]. Ο κατά των Τούρκων πόλεμος ημών, [...]είναι πόλεμος εθνικός, πόλεμος ιερός, πόλεμος του οποίου η μόνη αιτία είναι η ανάκτησις των δικαίων της προσωπικής ημών ελευθερίας, της ιδιοκτησίας και της τιμής, τα οποία ενώ την σήμερον όλοι οι ευνομούμενοι και γειτονικοί λαοί της Ευρώπης τα χαίρουσιν, από ημάς μόνον η σκληρά και απαραδειγμάτιστος των Οθωμανών τυραννία προσπάθησεν με βίαν να αφαιρέσει και εντός του στήθους ημών να τα πνίξη.

Κόκκινος, Δ., *Η ελληνική επανάστασις*, τ. Β', Μέλισσα, Αθήνα 1974, σ. 383-385.

¹ Το κείμενο έχει μεταφραφεί στο μονοτονικό, αλλά έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται να αναφερθείτε:

α. στις συνθήκες εκδήλωσης και τις οικονομικές συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης (1929-1932)

(μονάδες 12)

β. στις συνθήκες που συνέβαλαν στην άνοδο και την κυριαρχία του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος του Αδόλφου Χίτλερ στο πολιτικό σκηνικό της Γερμανίας μετά την εκδήλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Το καίριο πλήγμα προήλθε από την κατάρρευση του χρηματιστηρίου [της Νέας Υόρκης] τον Οκτώβριο του 1929. Οι εντολές πωλήσεων, που διογκώθηκαν απότομα στις 22 του μήνα, πήραν τη μορφή χιονοστιβάδας στη συνεδρίαση της 24^{ης} Οκτωβρίου.[...] Όλοι δοκιμάζουν να ξεφορτωθούν τους τίτλους τους μια ώρα αρχύτερα, και οι τιμές πέφτουν κατακόρυφα. Πάμπολλες τράπεζες που είχαν επενδύσει τις καταθέσεις των πελατών τους σε μετοχές οδηγούνται σε χρεοκοπία [...]. Τρεις μήνες μετά το κραχ της Γουόλ Στρίτ η παραγωγή αυτοκινήτων έχει κιόλας μειωθεί στο μισό, παρασύροντας τις βιομηχανίες εξαρτημάτων, ελαστικών και πετρελαίου[...].

Bernstein S. & Milza, P., *Ιστορία της Ευρώπης*, τ. 3, μτφρ. Μ. Κοκολάκης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997, σ. 67-68.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η κρίση θα μετατρέψει το NSDAP (Εθνικοσοσιαλιστικό Γερμανικό Εργατικό Κόμμα) σε πολιτικό παράγοντα πρώτου μεγέθους. Αντλώντας τα μέλη του και τους ψηφοφόρους του από τα κοινωνικά εκείνα στρώματα που είχαν περισσότερο θιγεί, θα βρει οπαδούς ανάμεσα στους

χωρικούς που πλήττονται από την κάμψη των αγροτικών εξαγωγών, στους μικροαστούς και μεσοαστούς[...], στους ανέργους και τους περιθωριακούς που βρίσκουν στις ναζιστικές οργανώσεις προσωρινή διέξοδο στην αθλιότητά τους, στους νέους επίσης που[...] αρπάζονται στην απελπισία τους από τη δημαγωγία του Χίτλερ. [...] Μπροστά σε μια τόσο ετερόκλητη εκλογική πελατεία, στην οποία ο υποψήφιος δικτάτορας υπόσχεται τα αντιφατικότερα πράγματα, η ναζιστική προπαγάνδα κάνει θαύματα.[...] Στο εξής το ναζιστικό κόμμα αποτελεί τη σπουδαιότερη πολιτική δύναμη της χώρας.

Bernstein S. & Milza, P., *Ιστορία της Ευρώπης*, τ. 3, μτφρ. Μ. Κοκολάκης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997, σ. 77-78.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στα αίτια των Βαλκανικών Πολέμων

(μονάδες 12)

β. στο περιεχόμενο της συνθήκης με την οποία τερματίστηκε ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Εκείνη την άνοιξη και το καλοκαίρι τα γεγονότα είχαν εξελιχθεί ταχύτατα. [...] Οι διώξεις των Νεότουρκων σε βάρος των αλλοεθνών πληθυσμών αναζωπύρωσαν τα εθνικά αισθήματα των άλλων βαλκανικών λαών. Επιπλέον, οι ανταγωνισμοί μεταξύ των Δυνάμεων (ενέργειες Γερμανίας, Ιταλίας, Αυστροουγγαρίας) έπλητταν τα συμφέροντα των βαλκανικών δυνάμεων. Αυτή ήταν η τελευταία απειλή που κάνει τα βαλκανικά κράτη να ομονοήσουν και μέσα σ' ένα διπλωματικό ανεμοστρόβιλο η Ελλάδα, η Σερβία, το Μαυροβούνιο και η Βουλγαρία [...] υπέγραψαν μια σειρά από διμερείς συμφωνίες και αποφάσισαν να επιτεθούν τον Οκτώβρη του 1912 εναντίον των Οθωμανών.

Mazower, M., *Θεσσαλονίκη Πόλη των φαντασμάτων*, μτφρ. Κ. Κουρεμένος, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006, σ. 352

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Συνθήκη του Λονδίνου

Άρθρον 2

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών εκχωρεί προς τας Αυτών Μεγαλειότητας τους Συμμάχους Ηγεμόνας πάσας τας επί της ευρωπαϊκής ηπείρου εδαφικές εκτάσεις της Αυτοκρατορίας Αυτού προς δυσμάς, γραμμής αρχομένης από της επί του Αιγαίου πελάγους Αίνου μέχρι της επί του Ευξείνου Πόντου Μηδείας, εξαιρουμένης της Αλβανίας.

Άρθρον 4

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών δηλοί ότι εκχωρεί εις τας αυτών Μεγαλειότητος τους Συμμάχους Ηγεμόνας την νήσον Κρήτην και ότι παραιτείται των κυριαρχικών και άλλων δικαιωμάτων επί της νήσου ταύτης.

Αναστασόπουλος Β., *Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος (1912-1913), Η αρχή της εθνικής εξόρμησης*, Εκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα 2012, σ. 168-169.

**ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)**

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από την ιστορική πηγή που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στη στάση της Ελλάδας κατά την κήρυξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και στη διαφωνία Κωνσταντίνου-Ε. Βενιζέλου

(μονάδες 13)

β. στην πρόταση της αγγλικής κυβέρνησης στην Ελλάδα και στις ενέργειες του Ε. Βενιζέλου μέχρι τον Φεβρουάριο του 1915.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Βενιζέλος είχε έντονους συναισθηματικούς δεσμούς με τη Βρετανία και τη Γαλλία, οι οποίες, μαζί με τη Ρωσία, σχημάτιζαν τις Δυνάμεις της Αντάντ. Όχι μόνο θεωρούσε ότι θα είναι οι νικήτριες Δυνάμεις, αλλά και ότι θα ευνοούσαν περισσότερο την επίτευξη και των υπόλοιπων εδαφικών προσδοκιών της χώρας. Ο Κωνσταντίνος, αντίθετα, επίτιμος στρατάρχης του γερμανικού στρατού και παντρεμένος με την αδελφή του κάιζερ της Γερμανίας Γουλιέλμου Β΄, έτρεφε μεγαλύτερο σεβασμό προς τις στρατιωτικές ικανότητες των Κεντρικών Δυνάμεων, της Γερμανίας και της Αυστροουγγαρίας [...], ιδίως μετά τις στρατιωτικές νίκες των Γερμανών και Αυστριακών σε όλα τα μέτωπα και την αποτυχία της Αντάντ στα Δαρδανέλλια.

Richard Clogg, *Συνοπτική Ιστορία της Ελλάδας 1770-2000*, Αθήνα, 2003, σελ. 109-111

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τον Ιανουάριο του 1915 ο Υπουργός Εξωτερικών της Μ. Βρετανίας Έντουαρντ Γκρέι πρότεινε να παραχωρήσει η Ελλάδα στη Βουλγαρία τις νεοαποκτηθείσες περιοχές της Καβάλας, της Δράμας και των Σερρών, με αντάλλαγμα αφενός τη Βόρειο Ήπειρο. Αφετέρου, έκανε την ακόμα πιο ελκυστική –αν και αόριστη– υπόσχεση σημαντικών εδαφικών παραχωρήσεων στις ακτές της Μικράς Ασίας, η οποία με τον

μεγάλο ελληνικό πληθυσμό της, συνιστούσε σημαντικό στόχο των αλυτρωτικών φιλοδοξιών του Βενιζέλου.

Richard Clogg, *Συνοπτική Ιστορία της Ελλάδας 1770-2000*, Αθήνα, 2003, σελ. 109-111

**ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)**

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από την ιστορική πηγή που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στις συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ως προς τις ανθρώπινες απώλειες, καθώς και ως προς τον ηθικό, οικονομικό και πολιτικό τομέα

(μονάδες 12)

β. στον αντίκτυπο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο πεδίο των διεθνών σχέσεων.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η Γαλλία και η Αγγλία, οι οποίες ήκμαζαν το 1914, κατεστραμμένες τώρα από τις πολεμικές επιχειρήσεις [...] δεν είχαν πλέον κανένα κέρδος από τα κεφάλαια που είχαν τοποθετήσει στη Ρωσία και την οθωμανική αυτοκρατορία. Με τις βάσεις της οικονομίας τους αποδυναμωμένες, έχασαν τα πλεονεκτήματα που τους έδινε το οικονομικό τους προβάδισμα απέναντι στη Γερμανία και τις άλλες χώρες. Έτσι οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να θεωρούνται οι μόνοι πραγματικοί νικητές του πολέμου, αφού διατήρησαν το έδαφός τους άθικτο και έγιναν οι δανειστές όλων των άλλων εμπόλεμων χωρών.

Marc Ferro, *Οι επτά ηγέτες του Πολέμου*, μτφρ. Ευγενία Γραμματικοπούλου, Αθήνα, 2016, σελ. 449

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Οι θέσεις του Γουίλσον, [Woodrow Wilson] αναφέρουν με πολύ καινοτόμο τρόπο το δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση και εισηγούνται την εγκατάλειψη της μυστικής διπλωματίας, την ελευθερία των θαλασσών, τον αφοπλισμό, «αμοιβαίες εγγυήσεις πολιτικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας» στο πλαίσιο μιας «Κοινωνίας των Εθνών». Πέρα από τις γενναιοψυχες προθέσεις αυτού του προγράμματος –που οι περισσότεροι Ευρωπαίοι κρίνουν «ουτοπικό»–, ο Γουίλσον ενδιαφέρεται πραγματικά να αποφευχθούν οι επερχόμενες τριβές, περιορίζοντας όσο γίνεται την απογοήτευση των ηττημένων.

Serge Berstein - Pierre Milza, *Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και η Ευρώπη των Εθνών 1815-1919*, μτφρ. Αναστάσιος Κ. Δημητρακόπουλος, Αθήνα, 1997, σελ. 277